

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maja Umek

Al-Kaida za islamski Magreb kot globalna teroristična organizacija

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maja Umek

Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

Al-Kaida za islamski Magreb kot globalna teroristična organizacija

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Zahvala

Najprej bi se zahvalila svojemu mentorju, doc. dr. Iztoku Prezlju, ker me je sprejel pod svoje okrilje, da sem lahko pisala o želeni tematiki. Hvala Vam za vse nasvete in spodbudne besede.

Največja zahvala pripada mojim najboljšim, staršem in bratu. Hvala vam za vso podporo, razumevanje, spodbujanje in priganjanje tekom celotnega študija in v obdobju nastajanja diplomske naloge. Vem, da ni bilo vedno najlažje. Ampak bili ste ob meni, ko sem vas potrebovala, brez vas ne bi bila tu, kjer sem.

Noel, hvala za vse popravke, upam da ni bilo preveč naporno.

Hvala vsem mojim sončkom in sončnicam, ki s svojo prisotnostjo bogatite moje življenje in me vsak dan znova navdihujete s svojo energijo.

AL-KAIDA ZA ISLAMSKI MAGREB KOT GLOKALNA TERORISTIČNA ORGANIZACIJA

Septembra 2006 je drugi mož Al-Kaide Ayman al-Zawahiri uradno potrdil združitev alžirske islamistične oborožene Salafistične skupine za pridiganja in spopad (GSPC) z globalno teroristično mrežo Al-Kaido. Lokalno usmerjena GSPC je pod imenom Al-Kaida za islamski Magreb postala del globalne teroristične mreže in začela obdobje svojega glokalnega pristopa. Pojav glokalnosti v naravi teroristične organizacije je nov fenomen, ki mu strokovna literatura do sedaj ni namenila veliko pozornosti, zato je glavni cilj moje diplomske naloge predstaviti teroristično skupino AQIM v luči njene lokalno-globalne dualnosti. Analiza tako lokalnih kot globalnih dejavnikov in ključnih dogodkov ponudi vpogled v nastanek AQIM in razloge za njeno usmeritev navzven. Posledice nove metamorfoze za delovanje AQIM so večplastne, vendar vseskozi izražajo preplet lokalnih interesov, prostora in zgodovine z globalno vizijo in razmerami. Obsegajo spremembo strukture, metod in ciljev v smeri prepletanja starega z novim, lokalnega z globalnim. Ostaja pa vprašanje: ali ta glokalna teroristična organizacija resnično predstavlja tudi globalno grožnjo svetovnemu miru?

Ključne besede: terorizem, radikalni islamizem, Al-Kaida, Magreb

AL-QAEDA IN THE ISLAMIC MAGHREB AS A GLOCAL TERRORIST ORGANIZATION

In September 2006 al-Qaeda's deputy leader Ayman al-Zawahiri has officially confirmed that an Algerian militant Islamic Salafist Group for Preaching and Combat (GSPC) had joined al-Qaeda. The group changed its name to al-Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM) and became a part of the global terrorist organization acting glocally. The appearance of glocality in the concept of terrorist organizations is a new phenomenon, which has not been thoroughly examined and described by the experts yet. This is why I decided to deal with the double nature of the AQIM terrorist group in my thesis. The analysis of local as well as global factors and key incidents offers an insight into AQIM's origins and the reasons for its outbound growth. The consequences of this metamorphosis concerning AQIM are obvious on various levels; they express themselves as a blend of local interests, place and history mixed with global visions and circumstances. The consequences also affect the structural image, the methods and the goals of the organization. What is new penetrates into what is old, and local concepts affect global activities. The question lingers, whether the AQIM as a glocal terrorist organization represents a real threat to global peace.

Keywords: terrorism, radical islamism, al-Qaeda, Maghreb

KAZALO

SEZNAM KRATIC.....	8
1 UVOD	9
1.1 Metodološki okvir.....	10
1.1.1 Predmet in cilji preučevanja.....	10
1.1.2 Hipoteze	11
1.1.3 Raziskovalne metode	11
2 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	12
2.1 Terorizem.....	12
2.2 Radikalni islamizem	14
2.3 Džihad.....	15
3 ČETRTE VAL TERORIZMA: RAZLOGI IN POSLEDICE	16
3.1 Vzpon političnega islama in njegova radikalizacija	17
3.2 Iranska islamska revolucija	18
3.3 Vojna v Afganistanu	19
3.4 Al-Kaida in njena transformacija v globalno teroristično gibanje	20
4 ALŽIRIJA – GEOPOLITIČNI IN ZGODOVINSKI PREGLED.....	21
4.1 Regija Magreba.....	21
4.2 Fizično in družbeno-geografski dejavniki	22
4.3 Vojna za neodvisnost.....	23
4.3.1 Kolonizacija	23
4.3.2 Revolucija in vloga islama	24
4.3.3 Obdobje po revoluciji	25
4.4 Alžirska državljanska vojna.....	26
4.4.1 Vzpon političnega islama – FIS	26
4.4.2 Vladna represija in oboroženi upor	27

4.4.3 Prizadevanja za končanje konflikta: Listina o miru in nacionalni spravi	28
5 NASTANEK AQIM IN ZDRUŽITEV Z AL-KAIDO	30
5.1 GIA in njen razpad	30
5.2 GSPC: od lokalne teroristične skupine do združitve z globalno Al-Kaido	31
5.3 AQIM: povezava z Al-Kaido in začetek globalnega pristopa	32
5.4 Ključni dogodki v razvoju AQIM	34
6 CILJI IN TARČE: PREPLETANJE LOKALNIH INTERESOV Z GLOBALNO VIZIJO	35
7 OBMOČJE DELOVANJA: GLOBALNA STRATEGIJA TRIANGULARNE DINAMIKE.....	36
7.1 Organizacija AQIM v Alžiriji in Magrebu ter njeno vodstvo	37
7.2 Zahodna Evropa: območje pridobivanja sredstev, rekrutacije in potencialnih napadov	38
7.3 Irak: ključna vloga pri dotoku severnoafriških upornikov	40
8 METODE DELOVANJA IN NAPADI	41
8.1 Metode kot preplet tradicionalnosti in spektakla.....	41
8.2 Napadi na vladne in varnostne cilje.....	42
8.3 Napadi na zahodne cilje: ugrabitve kot donosen posel.....	44
9 REKRUTACIJA IN URJENJE	46
10 FINANCIRANJE	47
11 ALI JE AQIM ZMOŽNA IZVESTI GLOBALNE NAPADE?	47
12 ODZIVI NA TERORISTIČNO GROŽNJO AQIM	49
12.1 Sodelovanje Zahoda in Magreba: TSCP	49
12.2 Odzivanje oblasti in trenutna situacija v Alžiriji	50
13 SKLEP.....	52
LITERATURA	54

KAZALO SLIK

Slika 4.1: Zemljevid Alžirije.....22

Slika 5.1: Simbol AQIM.....32

KAZALO TABEL

Tabela 5.1: Kronologija ključnih dogodkov v razvoju AQIM od leta 1992 do danes.....34

Tabela 8.1: Nekateri najodmevnejši napadi AQIM na vladne in varnostne cilje od 2007-2009.....43

SEZNAM KRATIC

AIS – Armée Islamique du Salut – Islamska vojska rešitve

ALN – Armee de Liberation Nationale – Nacionalna osvobodilna vojska

AQIM – L'Organisation Al-Qaida au Maghreb Islamique – Al-Kaida za islamski Magreb

CIA – Central Intelligence Agency

FIS – Front Islamique du Salut – Islamska fronta rešitve

FLN – Front de Liberation Nationale – Nacionalna osvobodilna fronta

GIA – Groupe Islamique Armé – Oborožena islamska skupina

GSPC – Groupe Salafiste Pour la Predication et le Combat – Salafistična skupina za pridiganje in spopad

IEN – improvizirana eksplozivna naprava

MIA – Mouvement Islamique Arme – Oboroženo islamsko gibanje

PSI – Pan Sahel Initiative – Pansahelska iniciativa

START – National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism

SZ – Sovjetska zveza

TSCTP – Trans-Saharan Counter-Terrorism Partnership – Transsaharsko protiteroristično partnerstvo

USD – United States dollar – ameriški dolar

VBIED – Vehicle Borne Improvised Explosive Device – improvizirana eksplozivna naprava na vozilu

ZDA – Združene države Amerike

ZN – Združeni narodi

1 UVOD

Terorizem zaradi asimetričnosti med relativno majhnimi sredstvi, potrebnimi za njegovo izvedbo, in velikim učinkom, ki ga povzroči, predstavlja najpogosteje uporabljeno obliko političnega nasilja v sodobnem času. Terorizem ne potrebuje naprednih tehnologij, temveč le veliko organizacijsko sposobnost in neomajno odločnost. V zadnjih nekaj letih je najbolj razširjena in zaskrbljujoča oblika terorizma, ravno zaradi omenjenih dejavnikov, postala kombinacija teroristične prakse in verskega, predvsem muslimanskega radikalizma, ki je v terorizmu videl način za uresničevanje svojih političnih ciljev in interesov.

Ključni dejavnik za razvoj mednarodnega islamskega terorizma kot trenutno prevladujoče teroristične prakse je predstavljal vzpon političnega islama, spodbujen z islamsko revolucijo v Iranu leta 1979, in njegova kasnejša radikalizacija. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je v muslimanskem svetu prišlo do osupljivega porasta političnih skupin, ki so si prizadevale za ustanovitev islamske države, prisegale na Koran in pozivale muslimane k sveti vojni. Z razglašanjem privlačnih sporočil so te skupine privabliale nezadovoljne množice in hitro pridobivale na moči. Zaradi njihovega izključevanja iz procesa politične participacije s strani sekularnih in prozahodno usmerjenih vladajočih elit, se uspeh političnega islama v devetdesetih letih prejšnjega stoletja ni nadaljeval, pač pa je doživel radikalizacijo, medtem ko so v ospredje stopile islamistične ekstremistične skupine kot Oborožena islamska skupina v Alžiriji in Al-Kaida v Afganistanu.

Sovjetska invazija na Afganistan med leti 1979 in 1989 je dala pomemben zagon mednarodnemu islamskemu terorizmu. Prvič zato, ker je lokalne islamistične upornike, ki so se po končani vojni vrnil v svoje domovine, prepojila z radikalno ideologijo ter bogatim znanjem in izkušnjami bojevanja. In drugič, ker je kot del boja »mudžahidov«¹ proti sovjetski okupaciji nastala danes najbolj razvpita teroristična organizacija Al-Kaida. Ta se je v obdobju po 11. septembru 2001, ko je izgubila svoje varno zavetje v Afganistanu, transformirala v globalno teroristično mrežo, ki za svoje ideološke in operacionalne koristi izkorišča lokalne, že dejavne teroristične skupine. Na ta način so se oblikovale islamske teroristične skupine, ki izvirajo iz lokalnega nasilja, vendar po priključitvi Al-Kaidi postanejo del njene globalne vojne proti Zahodu. V naravi omenjenih skupin se prepletajo tako globalne kot lokalne prvine, zato jih lahko imenujemo glocalne teroristične organizacije. Ena izmed takšnih skupin, ki uspešno združuje tako mednarodni kot lokalni terorizem, predstavlja Al-Kaida za islamski

Magreb, ki ima svoje lokalne korenine v dolgoletni nasilni zgodovini Alžirije, predvsem pa krvavi državljanski vojni, ki se je začela leta 1992.

Preplet lokalnosti in globalnosti v naravi terorističnih organizacij je precej nov fenomen, ki mu stroka do sedaj ni posvetila veliko pozornosti. V svoji diplomski nalogi se bom zato posvetila analizi alžirske teroristične organizacije Al-Kaida za islamski Magreb skozi perspektivo njene dualnosti od združitve z globalno Al-Kaido dalje. Zanima me, kakšen vpliv je imela združitev z globalno teroristično mrežo na to lokalno oboroženo skupino, predvsem v smislu ciljev, območja in metod delovanja ter kako je združitev vplivala na njeno strukturo. Poskušala bom poiskati rezultate prepleta globalne ideologije in modernega načina delovanja teroristične organizacije z lokalno angažiranostjo in tradicionalnim delovanjem, ki izvira iz specifičnosti lokalnega okolja. Predvsem pa me zanima, ali skupina od združitve dalje še vedno predstavlja le lokalno grožnjo Alžiriji, ali okrepljena predstavlja tudi regionalno, morda celo globalno grožnjo mednarodni varnosti.

Glokalno teroristično organizacijo sem si kot predmet preučevanja izbrala predvsem zaradi njene aktualnosti. Dandanes namreč osrednje teroristične grožnje v različnih regijah sveta ne predstavlja več Al-Kaida, ampak različne z njo povezane lokalne teroristične entitete. Al-Kaidine lokalne celice so razpršene po vsem svetu in nadaljujejo njeno globalno ideologijo ter vojno proti Zahodu in zahodu naklonjenim muslimanskim režimom.

1.1 Metodološki okvir

1.1.1 Predmet in cilji preučevanja

Predmet preučevanja diplomske naloge je Al-Kaida za islamski Magreb, ki kot glokalna teroristična organizacija predstavlja razmeroma nov in relativno neraziskan fenomen v naravi terorističnih organizacij. Sproža predvsem številna vprašanja in polemike glede učinkov prepletanja lokalnih terorističnih entitet s sodobnim globalnim terorističnim gibanjem.

Namen diplomske naloge je predstaviti:

- globalne razmere in dejavnike ter lokalne kulturne, zgodovinske in družbeno-politične specifikke, ki so vodile v nastanek Al-Kaide za islamski Magreb in njeno združitev z globalno teroristično mrežo,

- vpliv globalne ideologije na cilje in območje delovanja lokalne teroristične skupine,
- vpliv modernih metod delovanja na tradicionalno delovanje lokalne teroristične skupine,
- vpliv lokalno-globalne metamorfoze na lokalno in regionalno okolje in nestabilnosti ter predvsem

v celoti predstaviti vpliv lokalno-globalne združitve na zmogljivosti in delovanje Al-Kaide za islamski Magreb ter ugotoviti, ali od združitve dalje ta globalna teroristična organizacija poseduje zmožnosti za izvedbo globalnega napada po vzoru Al-Kaide in potemtakem predstavlja globalno teroristično grožnjo.

1.1.2 Hipoteze

H1: Al-Kaida za islamski Magreb je privzela Al-Kaidino globalno ideologijo in cilje delovanja, njeni lokalni cilji so se internacionalizirali.

H2: Al-Kaida za islamski Magreb je razširila svojo prisotnost in delovanje izven meja Alžirije, predvsem v širšo regijo Magreba.

H3: Al-Kaida za islamski Magreb je privzela Al-Kaidine moderne metode delovanja, ki ustvarjajo spektakel.

H4: Al-Kaida za islamski Magreb predstavlja globalno teroristično grožnjo.

1.1.3 Raziskovalne metode

V procesu pisanja diplomskega dela sem uporabila različne raziskovalne metode:

- metodo konceptualne in opisne analize sem uporabila pri definiranju in opredelitvi osnovnih pojmov,

- s pomočjo zgodovinske metode sem predstavila najpomembnejše vzroke četrtega vala terorizma, Alžirsko osamosvojitveno in državljansko vojno ter napade Al-Kaide za islamski Magreb,
- študija primera mi je služila pri predstavitvi Al-Kaide za islamski Magreb kot glokalne teroristične organizacije,
- z analizo in interpretacijo sekundarnih virov pa sem podrobneje predstavila teroristično skupino Al-Kaida za islamski Magreb ter njeno transformacijo v obdobju glokalnega pristopa.

2 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

2.1 Terorizem

»Terorizem ni jasen, ostro zamejen pojav. Med politiko in grožnjo, med grožnjo in uporabo sile, med uporabo sile in vojno namreč ni ostrih ločnic. Kdo je terorist? Kdo pa ni terorist?«

The Economist (Fossati 2005, 134)

Kljub temu, da terorizem ni nov fenomen in predstavlja najpogosteje uporabljeno obliko političnega nasilja v sodobnem času, univerzalna in mednarodno sprejeta definicija terorizma ne obstaja. Težavo pri definiranju terorizma, ki jo izpostavlja zgornji citat, predstavlja njegova kompleksnost, saj zajema množico razmeroma različnih pojavov, in dejstvo, da gre pri oznaki nekega dogodka kot terorizem predvsem za subjektivno oznako, v ozadju katere se po navadi skrivajo različni interesi. Vse prevečkrat se kot terorizem dojema nekaj, kar se zgodi zahodnim civilistom, ko pa se isto zgodi prebivalcem tretjega sveta, oznaka terorizem ni več ustrezna.

Odgovor na vprašanje, katera dejanja bi lahko označili za teroristična, se torej od posameznika do posameznika razlikuje. Različni avtorji in institucije podajajo različne definicije terorizma, kljub temu pa osnovna ideja ostaja enaka. Terorizem je predvsem tesno povezan s terorjem. Njegov izrecni namen je terorizirati z nasiljem, ki je usmerjeno proti civilnemu prebivalstvu (The Economist v Fossati 2005, 134). V razpravi o terorizmu sta se izoblikovali predvsem dve stališči. Po prvem gre pri terorizmu za obliko vojne, drugo stališče pa uvršča terorizem med kriminalna dejanja (Fossati 2005, 6).

Jessica Stern (v Mahan in Griset 2008, 4) definira terorizem kot »nasilje ali grožnja z nasiljem, usmerjeno proti civilnemu prebivalstvu, s ciljem maščevanja, zastrahovanja ali drugih oblik vplivanja na ciljno javnost«. Podobno Steven in Gunaratna (2004, 4) menita, da gre pri terorizmu za »edinstveno obliko političnega nasilja, podprtega z grožnjo ali dejanjem uporabe sile, ki je sistematično in namerno ter poskuša z ustvarjanjem strahu vplivati na širšo javnost.«

Prezelj (2006, 178) opredeli terorizem kot »načrtovanje, organiziranje, izvajanje in podpiranje nasilnih dejavnosti večinoma proti nedolžnim civilnim ciljem v smeri doseganja določenih političnih ciljev (predvsem v smeri vplivanja na vlade, da sprejmejo ali ne sprejmejo določene ukrepe).« Dodaja še, da lahko kot terorizem označimo že same grožnje s terorizmom.

Ključni pojmi, ki so skupni obstoječim definicijam terorizma, poudarjajo predvsem, da »je terorizem sredstvo in metoda političnega boja, ki temelji na ustrahovanju in vzbujanju občutka osebne ogroženosti pri prebivalstvu ter pri katerem gre pogosto za uporabo fizičnega in psihičnega nasilja, katerega namen je zrušiti avtoriteto države«. (Pavič 2009, 21)

Poleg definicije terorizma, ki je ključnega pomena za njegovo razumevanje, se mi zdi pomembno tudi zavedanje, da ima terorizem svoje korenine predvsem v političnih stremljenjih in ekspanzionističnih težnjah posameznih držav in grupacij. Brez držav, ki držijo v svojih rokah vzvode oblasti, mednarodni terorizem ne bi bil mogoč, saj njegova dejanja ne bi imela pomembnejšega učinka ali posledic. Terorizem torej ni pojav, ki bi ga lahko pripisovali socialni bedi in frustraciji ter ga razlagali le kot izraz obupa nekaterih posameznikov ali skupin (Netanjahu v Fossati 2005, 140).

Kombinacija teroristične prakse in muslimanskega verskega radikalizma je v zadnjem času postala najbolj razširjena in zaskrbljujoča oblika pojava, ki zaradi velike ranljivosti sodobne družbe postaja čedalje večja grožnja globalni varnosti. Vendar terorizma ne smemo obravnavati kot problem, ki zadeva le islamske družbe današnjega časa in njihove odnose s svetom. Razumeti ga moramo predvsem kot prastar pojav, ki si je v modernem času našel izrazito ugodne pojavne oblike in distribucijske poti ter ga danes uporablja islamski verski radikalizem, včasih pa ga je uporabljal laični politični radikalizem (Fossati 2005, 50-51).

2.2 Radikalni islamizem

Radikalni islamizem se pogosto enači s pojmom islamski fundamentalizem,¹ ki pa ni primeren za poimenovanje pojavov v islamskem svetu, saj prvotno izvira iz protestantskega okolja. Huntington (2005, 135-136) pravi, da je islamski »fundamentalizem«, ki ga razumemo tudi kot politični islam, ena od sestavin širšega islamskega preporoda, ki predstavlja novejšo stopnjo prilagajanja islamske civilizacije Zahodu. Pomeni oživljanje islamskih idej, praks, retorike in vnovično predanost muslimanskega prebivalstva islamu kot viru identitete, smisla, legitimnosti, razvoja, moči in upanja. Pooseblja sprejemanje modernosti, zavračanje zahodne kulture in ponovno obračanje k islamu kot življenjskemu vodilu. Preporod je zajel muslimane v vseh državah ter večino vidikov družbe in politike muslimanskih držav. Kaže se predvsem v prizadevanjih za vnovično vzpostavitev islamskega prava, povečani rabi verskega simbolizma, širjenju islamske izobrazbe, doslednejšemu upoštevanju islamskih pravil družbenega vedenja in prevladi islamskih opozicijskih skupin nad posvetnimi oblastmi.

Radikalni islamizem predstavlja politično uporabo muslimanskih tem kot reakcijo na širitev zahodnjaštva, ki je agresivno do arabsko-muslimanske identitete (Etienne v Fossati 2005, 153). Je odklonilna reakcija na modernizem, s katerim se je islam soočil v kolonizacijskih razmerah s strani tehnološko superiorne sile oziroma v razmerah dekolonizacije in formiranja nacionalnih držav. Zavzema se za enotnost vere in politične organizacije, ki naj bi ju ogrožala Zahod in islamski »odpadniki« (Smrke 2000, 279-281). Njen glavni cilj je ustanovitev klasične islamske države, ki bi izhajala iz prvih štirih kalifov in bi spoštovala islamsko pravo oziroma šarijo (Etienne v Fossati 2005, 154).

Etienne (2000, 24-25) označi radikalni islamizem tudi kot revolucionarni in politično radikalni islam ter ponovno prilastitev političnega prek religioznega. Pravi, da so islamisti radikalni predvsem v svojem vnovičnem branju zgodovine Vzhoda in Zahoda. Z nasprotnim prijemom od tistega, ki je velja na Zahodu, so odgovorili na teorije o razvoju, po katerih je podrazvitost naravni pojav, povezan z zamudo nekaterih družb, in ugotovili, da je ta slabša razvitost proizvod Zahoda ter njegovega posnemanja. Njihova analiza je radikalna v tem, da postavlja pod vprašaj svetovni gospodarski red in zahodno prevlado v njem. Kot rešitev vsem

¹ Fundamentalizem ima glede na svojo zgodovinsko genezo opravka z iskanjem odgovorov na splošno krizo moralnih vrednot in družbenih pravil, saj je kot terminus technicus in svojevrstna religiozna doktrina nastal v jedru ameriškega protestantizma. Je rezultat teoloških spopadov o načinih razumevanja Svetega pisma, ki so potekali med različnimi protestantskimi strujami v dvajsetih letih prejšnjega stoletja (Debeljak 1995, 36).

nadlogam modernizacije predlaga vrnitev h koreninam političnega islama, torej k idealni državi štirih pravovernih kalifov. Etienne vidi radikalni islam tudi kot »neke vrste ideološko okostje, ki podpira sedanje boje in imobilizira množice, ki so danes v enaki meri žrtve odčaranja sveta kot tudi kot tudi ekonomske in politične represije.«

2.3 Džihad

Terorizem, uporabljen s strani islamskega verskega radikalizma oziroma islamski verski terorizem, se danes večinoma izvaja v imenu džihada. Sama beseda džihad pomeni prizadevanje, da bi se moralno in versko izboljšali. Kljub temu, da se pojem džihad najpogosteje prevaja kot »sveta vojna²«, ima v arabščini najmanj tri pomene. Lahko označuje boj proti samemu sebi, boj za širjenje islama oziroma boj proti nevernikom in boj proti slabim muslimanom. Pravno je džihad oborožena akcija, katere cilj je širjenje islama in njegova obramba (Etienne 2000, 214-219).

Za radikalni islamiste obstajata dva svetova: dar al-islam ali hiša islama, in dar al-harb oziroma svet nevernikov, s katerim je islam v nenehnem vojnem stanju, saj je po njihovem potrebno islamske zakone širiti, sredstvo tega širjenja pa predstavlja džihad. Iz tega vidika je glavni cilj džihada vsesplošna umma oziroma ustanovitev svetovne islamske države in spreobrnitev celotnega človeštva k islamski veri (Etienne 2000, 216-217).

Radikalni islamisti izvajajo svoj boj tudi proti slabim muslimanom oziroma muslimanskim oblastem, ki so opustile islam. Po njihovem mnenju je treba arabsko-muslimanske dežele najprej očistiti notranjih sovražnikov, izdajalskih muslimanov, ki želijo duhovno ločiti od posvetnega, šele nato pa začeti boj z imperializmom. Najprej se je torej treba boriti proti despotizmu in brezbržnosti voditeljev, temu pa sledi boj proti imperializmu in zunanjim sovražnikom (Etienne 2000, 221-223).

Džihad se deli na mali in veliki džihad. Mali džihad pomeni vojno in oboroženi spopad, veliki džihad pa boj za osebni preporod in čistost duše (Debeljak 1995, 59). Kljub temu, da džihad lahko pomeni tudi notranje prizadevanje za božjo pot, torej miroljubno pot za dosego cilja, nobena od islamističnih oboroženih organizacij tega boja ne razume kot

² Označitev džihada kot svete vojne v veliki meri temelji na krščanskih svetih vojnah oziroma križarskih pohodih v Sveto deželo.

miroljubno aktivnost (Jevtić 1989, 238). V njihovih očeh je džihad sredstvo islamske dave³, ki nasprotuje džahiliji⁴ in pomeni oboroženi boj, ki ga izvajajo mudžahidi (Jevtić 1989, 263).

Do danes sta se v globalnem džihadističnem gibanju zamenjali dve generaciji. Prva generacija je nastala ob izkušnji sovjetsko-afganistanske vojne in izgradnji mreže Al-Kaida, religiozno indoktrinacijo je prejela na bojiščih in verskih šolah. Druga generacija izhaja iz Iraške vojne in je indoktrinirana predvsem prek svetovnega spleta ter ostalih medijev, njena glavna značilnost je medsebojna osebna nepovezanost ključnih oseb v globalnem gibanju (Pavič 2009, 26). Vojaška izkušnja te generacije je veliko bolj brutalna kakor izkušnja iz Afganistana, zato je njihov pogled na svet precej bolj nasilen in radikalen, kot je to bilo pri prvi generaciji (Le Monde diplomatique 2008).

3 ČETRTE VAL TERORIZMA: RAZLOGI IN POSLEDICE

Raport (2006, 17) imenuje prevlado verskega terorizma v zadnjih dveh desetletjih kot četrti val terorizma, katerega osrčje predstavlja islam. Islamistične skupine so do sedaj izvedle najbolj odmevne in smrtonosne mednarodne napade. Prav tako politični dejavniki, ki so postavili temelje četrtemu valu, izvirajo iz islama, njihova uspešnost pa je v veliki meri vplivala tudi na druge verske teroristične skupine (Raport 2006, 17).

V 70. in 80. letih je v muslimanskem svetu doživel velik in nepričakovan uspeh politični islam. Ta je svoj položaj uspel ohranjati do konca 20. stoletja ko je začel izgubljati politično moč in se je za namen politične mobilizacije začel polaščati spektakularnih in uničujočih oblik terorizma (Kepel 2006, 66).

Trije dogodki v islamskem svetu so bili ključni za politični preobrat, ki je sprožil četrti val terorizma. Leta 1979 se je zgodila Iranska islamska revolucija, začelo se je novo islamsko stoletje in SZ je izvedla invazijo na Afganistan (Raport 2006, 18).

³ Poziv (Etienne 2000, 424).

⁴ Barbarstvo (Etienne 2000, 223).

3.1 Vzpon političnega islama in njegova radikalizacija

V 19. stoletju je razbohoten evropski imperializem posegel tudi na področje Bližnjega vzhoda in Severne Afrike, ki je bila kmalu skoraj v celoti razdeljena med evropske velesile. S pomočjo prozahodnih elit so zahodne kolonialne sile v muslimanski svet vpeljale serijo kulturnih in ekonomskih reform, ki so evropeizirale del islamske kulture. S političnimi reformami so vpeljale zahodni koncept nacionalizma in nacionalne države, ki neposredno nasprotuje in izziva islamsko tradicijo (Davidson 2003, 10-11).

Reforme po vzoru Zahoda niso prinesle obljubljenе moči in blaginje, ampak so ogrozile islamsko kulturo in tradicijo. Izrodile so se v diktatorske in zatiralske sekularne vlade, bogastvo in moč sta ostala skoncentrirana v rokah majhne elite. Neuspeh islamskih modernistov in prozahodnih elit pri reševanju problemov muslimanskega sveta je odprl pot islamskemu fundamentalizmu (Davidson 2003, 11-12).

V 80. letih prejšnjega stoletja je bil svet priča osupljivemu, nepričakovanemu pojavu in porastu političnih skupin, ki so se zavzemale za ustanovitev islamske države, prisegale na Koran in pozivale muslimane k sveti vojni. Le generacijo po tem, ko je večina muslimanskih narodov ponovno dobila svojo neodvisnost, je islamski svet vstopil v obdobje prevlade religije, ki je prekinilo komaj začeto nacionalno obdobje (Kepel 2006, 66). Islamistična gibanja so se naglo širila predvsem zato, ker so obljubljala vzpostavitev družbene enakopravnosti in so predstavljala alternativo obstoječim neučinkovitim sistemom, vpeljanim po vzoru Zahoda (Kepel 2006, 67).

Teoretične temelje islamističnim gibanjem so v poznih 60. letih postavili ideologi Mawdudi v Pakistanu, Qutb v Egiptu in Homeini v Iranu. Vse do Izraelsko-Arabske vojne 1973 islam ni predstavljal potencialne politične sile. Prva faza političnega preobrata se je zgodila z Iransko islamsko revolucijo leta 1979, ki predstavlja najpomembnejšo politično zmago islamskega fundamentalizma. Njen uspeh je predstavljal veliko spodbudo za ostala islamska gibanja po celotnem muslimanskem svetu. Z letom 1989 je islamizem kot politična sila dosegel svoj vrh. V Palestini je med intifado oblast Palestinske osvobodilne organizacije (PLO) ogrozilo Islamsko odporniško gibanje (Hamas), v Alžiriji je na prvih svobodnih volitvah dosegla prepričljivo zmago Islamska fronta rešitve (FIS), v Sudanu pa je z vojaškim državnim udarom na oblast prišel islamistični ideolog Hassan al-Turabi. Dokončno zmagoslavje islamizma je pomenil odhod sovjetskih sil iz Afganistana (Kepel 2006, 67-69).

V nasprotju s pričakovanji se v zadnjem desetletju 20. stoletja uspeh političnega islama ni nadaljeval. Osrednji položaj so prevzele ekstremistične skupine, ki so izvajale uničujoče teroristične napade in hkrati razglašale svojo pripadnost islamskemu gibanju. Njihovo nasilje je pospešilo upadanje moči islamističnega gibanja in povzročilo njegov notranji razpad (Kepel 2006, 70).

3.2 Iranska islamska revolucija

Iranska islamska revolucija predstavlja največji uspeh radikalnega islamizma in prelomni dogodek v mednarodnem terorizmu (Rapoport 2006, 18). Povojni režim Reze Pahlavija je popeljal Iran na pot modernizacije in vesternizacije, predvsem z reformami v pravnem in izobraževalnem sistemu, vendar je bil hkrati represiven in avtorski (Smrke 2000, 281-282). Med letoma 1963 in 1977 je bil v državi izpeljan program socialno-ekonomske modernizacije po vzoru zahoda, imenovan Bela revolucija, ki je sprožil glasne kritike opozicije in množične upore. Pahlavijeve reforme so koristile predvsem višjemu in srednjemu razredu ter so povečale socialno-ekonomski in kulturni prepad med temi prozahodnimi sekularnimi elitami in iranskimi množicami ter predvsem tradicionalno versko elito (Esposito in Voll 1996, 54-55).

Opozicijo obstoječemu sistemu so predstavljale različne skupine, od komunistov do islamskih socialistov in radikalnih islamistov (Smrke 2000, 282). Slednje je vodil ajatola Homeini, ki je postal najpomembnejši glas opozicije. Ko so v 70. letih nezadovoljstvo in kritike obstoječega sistema zaradi pomanjkanja politične participacije, vedno večje odvisnosti od Zahoda in izgubljanja religijsko-kulturne identitete naraščale, je Homeini leta 1978 iz izgnanstva v Franciji začel usmerjati opozicijske skupine za neposreden spopad s šahom (Esposito in Voll 1996, 58). Decembra je organiziral množične demonstracije, ki se jih je udeležilo več milijonov ljudi v vseh večjih mestih. Homeinija so razglasili za novega voditelja in ga pozvali k ustanovitvi nove, islamske vlade. Januarja je šah zapustil Iran in Homeini se je vrnil iz izgnanstva ter s svojimi privrženci oblikoval revolucionarne islamske institucije (Davidson 2003, 41-42). Ajatola Homeini je tako porazil šaha, končal 2.500 let dolgo tradicijo Irana kot monarhije, spremenil tri desetletja trajajoče prijateljske odnose z ZDA v sovražne in desetletje dolgo, vse do svoje smrti, ostal nesporen vodja Irana (Esposito in Voll 1996, 61).

Po aprilskem referendumu je bil Iran z novo islamsko ustavo preoblikovan v islamsko republiko. Novi sistem je uvedel strogo šarijo, po kateri se več kot sto dejanj sankcionira s smrtno kaznijo, parlament oziroma medžlis je bil postavljen pod strogi nadzor čuvajev islama – ulem, uvedena je bila moralna policija, celotni izobraževalni sistem pa je bil islamiziran (Smrke 2000, 282).

3.3 Vojna v Afganistanu

Drugi ključni dogodek pri oblikovanju četrtega vala terorizma predstavlja sovjetska invazija na Afganistan leta 1979, ki je na Srednjem vzhodu odprla novo zbirno središče za urjenje borcev (Fossati 1995, 46).

Kot podpora afganistanskim mudžahidom v boju proti Rdeči armadi je bila oblikovana mednarodna brigada, sestavljena iz prostovoljcev z vseh koncev arabskega islamskega sveta. Finančno so jih podpirali, jim dobavljali orožje in jih usposabljali vojaški strokovnjaki zahodnih držav, predvsem ZDA, ki so skušale z »islamskim obročem« zajezi komunistično oziroma sovjetsko prodiranje v regiji (Fossati 1995, 46-47). Kot del boja mudžahidov je nastala tudi danes najbolj poznana teroristična organizacija Al-Kaida. Tako je ironično Zahod financiral in izuril ljudi, ki so dvajset let pozneje izvedli najbolj razvpito teroristično dejanje v vsej zgodovini in to ravno proti tistim, ki so jim pomagali pri njihovem rojstvu (Pettiford in Harding 2005, 76-77).

Leta 1989 je bila SZ, tudi zaradi notranjih težav v državi, prisiljena k umiku iz Afganistana. Temu je kmalu sledil tudi njen do takrat nepredstavljeni razpad. Od vojne opustošeno afganistansko ozemlje je ostalo prepuščeno plemenskim poglavarjem. Na tisoče demobiliziranih borcev, imenovanih tudi veterani Afganistanske vojne, se je vrnilo v svoje domovine. S seboj so prinesli radikalno ideologijo, prežeto s srdito napadalnostjo do vseh t. i. sovražnikov islama, ter bogato znanje in izkušnje o uporabi orožja ter različnih bojnih tehnikah. V naslednjih letih so iz te ogromne skupine veteranov črpale članstvo tako lokalne teroristične organizacije kot mednarodne teroristične mreže (Fossati 1995, 47; Kepel 2006, 69).

Pomembno rekrutacijsko območje za afganistanski upor proti Sovjetom so bile arabske države Severne Afrike. V vojni je sodelovalo na stotine Severnoafričanov, ki so se po umiku sovjetskih sil konec osemdesetih let prejšnjega stoletja vrnil nazaj v svoje države.

Njihova vrnitev je prepojila nastajajoče lokalne islamistične skupine z brezkompromisno in radikalno ideologijo ter jih podprla s svojimi zunanjimi povezavami, izkušnjami in znanjem (Hunt 2007, vii).

3.4 Al-Kaida in njena transformacija v globalno teroristično gibanje

Vse od začetka koalicijskega napada pod vodstvom ZDA na Afganistan oktobra 2001, predstavlja Al-Kaida globalno grožnjo. Z namenom, da preživi in ohrani svojo moč, se je iz teroristične skupine preobrazila v globalno teroristično gibanje⁵. Njena transformacija je potekala v treh fazah in se še vedno odvija (Steven in Gunaratna 2004, xix).

Po umiku sovjetskih sil je Afganistan vse do leta 2001 predstavljal Al-Kaidino varno zavetje. Takrat je še kot Al-Kaida Al Sulbah predvsem zagotavljala finančna sredstva, inštruktorje in orožje lokalnim džihadističnim gibanjem. V tej prvi fazi je torej pomagala sorodnim skupinam ali pa izvajala neposredne napade na osovražene vlade, predvsem v muslimanskih državah (Steven in Gunaratna 2004, xix-xx).

V drugi fazi je Al-Kaida razvila svoje lastne zmogljivosti za izvajanje samostojnih napadov. Ta premik se je zgodil v začetku devetdesetih let in je bil v veliki meri posledica tesnega sodelovanja z egiptovskimi terorističnimi skupinami. V tej fazi je Al-Kaida izvajala napade na prozahodno usmerjene muslimanske režime in zahodne, predvsem ameriške cilje v Jemnu, Somaliji, Saudski Arabiji ter 11. septembra 2001 v New Yorku. Strogi varnostni ukrepi, uvedeni po 11. septembru, so Al-Kaidi in z njo povezanim skupinam v veliki meri onemogočili napade v zahodnem svetu, zato so posledično svojo pozornost preusmerili na zahodne cilje v muslimanskih državah (Steven in Gunaratna 2004, xx). V tej tretji fazi so začeli napadati »lažje« cilje, večinoma nezaščiten in izpostavljen civilno prebivalstvo (Rapoport 2006, 21).

Al-Kaida se je bila zaradi uspešne koalicijske invazije v Afganistanu prisiljena preobraziti v teroristično gibanje. Uspelo ji je prodreti v lokalne teroristične skupine in jih priključiti svoji sveti vojni proti Zahodu ter njim naklonjenim muslimanskim režimom. Ravno to je ključ njenega preživetja in trdoživosti. Izkoriščanje lokalnih, že oblikovanih terorističnih skupin, za svoje ideološke in operacionalne koristi (Hunt 2007, 3). Al-Kaida ima danes

⁵ Prelomni dogodek predstavljajo napadi v Londonu 7.7.2005.

predvsem vlogo ideološkega vodje, ki jo opravlja s pomočjo sodobne informacijske tehnologije. Dejansko teroristično grožnjo v različnih regijah sveta predstavljajo različne z njo povezane lokalne islamistične skupine (Steven in Gunaratna 2004, xx). Al-Kaida se je transformirala iz hierarhične organizacije pod sponzorstvom države, s teritorialno bazo in centralnim poveljstvom, v razpršeno teroristično omrežje, razširjeno po vsem svetu, brez razpoznavnega vodstva, v kateri odgovornost in breme izvajanja napadov leži v rokah njenih lokalnih celic (Hunt 2007, 2).

4 ALŽIRIJA – GEOPOLITIČNI IN ZGODOVINSKI PREGLED

4.1 Regija Magreba

Geografske meje Magreba niso jasno definirane. Osrčje Magreba predstavljajo države Alžirija, Maroko in Tunizija, večina opredelitev pa poleg prišteva še Mavretanijo, Zahodno Saharo in Libijo. Sredi sedmega stoletja so širše območje Magreba zasedli Arabci. V arabskem jeziku Magreb pomeni »zahodno,« saj je to območje predstavljalo najbolj zahodni del arabskega imperija (Spencer 1993, 5-6). Do začetka osmega stoletja je bila celotna Severna Afrika islamizirana. Večini magrebškega ozemlja so do konca 15. stoletja vladale različne berberske dinastije kot so Almoravidi in Almohadi (Kasule 1998, 42-43).

V času kolonialne dobe, ki se je končala z alžirsko osamosvojitvijo leta 1962, je državam Magreba vladala Francija. Pojem Magreb je takrat predstavljal sinonim za enotnost v skupnem boju severnoafriških držav proti francoski nadvladi. Vse od zgodnjih osemdesetih let, ko so prešle v obdobje zrele nacionalne države, pa se države Magreba soočajo s krizo identitete in ostajajo brez jasne poti razvoja v prihodnosti. Države, ki jih je v preteklosti povezoval boj za nacionalno neodvisnost, sedaj ločujejo različni pogledi na to, kaj naj bi pomenila nacionalnost in ekonomski razvoj desetletja po osamosvojitvi (Spencer 1993, 5-6).

Splet geografskih, političnih in zgodovinskih dejavnikov oblikuje območje Magreba v okolje, privlačno za razvoj islamskega terorizma. Politične razmere v Magrebu, ki so pripomogle k vzponu radikalnega islamizma in nastanku oboroženih islamističnih skupin, so tekom devetdesetih letih ostale nespremenjene in tako onemogočale učinkovito razreševanje lokalnih konfliktov. Radikalne mreže so se razširile in zakoreninile globoko v družbo.

Istočasno je vodstvo Al-Kaide začelo z novo strategijo povezovanja z lokalnimi skupinami za njihovo globalno vojno proti Zahodu. Območje Magreba je postalo potencialna tarča napadov in varno zavetje oziroma rekrutacijsko območje za morebitne teroristične napade drugod po svetu (Hunt 2007, vii).

4.2 Fizično in družbeno-geografski dejavniki

Slika 4.1: Zemljevid Alžirije

Vir: CIA (2010).

Alžirija je osrednja med državami Magreba in za Sudanom predstavlja drugo največjo afriško državo. V letu 2009 je v Alžiriji živel 34.2 milijona ljudi. Devetindevetdeset odstotkov populacije je muslimanske, sunitske veroizpovedi. Večina Alžircev je arabskega, berberskega ali arabsko-berberskega porekla. V Alžiriji živi tudi evropska populacija, ki predstavlja manj kot en odstotek celotne populacije (Azarva 2009).

Od razglasitve neodvisnosti leta 1962 je uradno ime največje magrebške države Demokratična ljudska republika Alžirija. Državo vodi predsednik Abdelaziz Bouteflika, vendar dejansko politično moč, vse od neodvisnosti dalje, še vedno obvladuje vojska. Današnje stanje v državi je močno zaznamovala leta 1992 začeta državljanska vojna (Takeyh 2003). Alžirija je kljub svoji velikosti razdeljena le na dve upravni ravni, osemindvajset okrožij in sedemsto občin (Krušič 1992, 24).

Alžirsko ozemlje obsega gosto naseljeni severni del ob Sredozemskem morju in nenaseljeno saharsko puščavo, ki obsega skoraj 90 odstotkov celotne površine. Sever Alžirije razčlenjujeta verigi gorovja Atlas, med katerimi ležijo gosto naseljene obalne nižine. Na tem območju se nahaja tudi glavno mesto Alžir (Krušič 1992, 26).

Islam je imel pomembno vlogo v celotnem političnem razvoju Alžirije. Poleg tega, da predstavlja prevladujočo vero v državi, je tudi zgodovinsko gledano vir nacionalne enotnosti in povezanosti. Predvsem v obdobju francoske okupacije je islam predstavljal povezovalni element osvobodilnim gibanjem in bil hkrati izvor protikolonialnega upora (Esposito in Voll 1996, 151).

4.3 Vojna za neodvisnost

Francoska okupacija Alžirije je trajala več kot stoletje (1830–1962) in se je končala z osem let trajajočo krvavo revolucijo med letoma 1954 in 1962.

4.3.1 Kolonizacija

Alžirija je v Afriki veljala za eno prvih obsežnejših evropskih kolonij. Leta 1830 je francoski kralj Charles X. izvedel invazijo na oslABLJENO Alžirijo, da bi odvrnil pozornost od zapletene notranje situacije v državi po zlomu Napoleonovega cesarstva. Francosko osvajanje alžirskega ozemlja ni potekalo gladko. Alžirci so se pod vodstvom sposobnega vodje emira Abd-el-Kadera, ki je postal legenda alžirskega protikolonialnega odpora, uprli z učinkovito gverilo. Vendar Francozi niso mirovali, dokler Alžirija ni bila leta 1971 popolnoma pokorjena (Južnič 1980, 98-100).

Tekom kolonizacije se je v Alžiriji naseljevalo vedno večje število Francozov, imenovanih *pieds noirs*⁶, ki so imeli v rokah glavne vzvode gospodarske in politične moči. Kljub veliki številčni premoči je bilo muslimansko prebivalstvo politično in socialno-ekonomsko močno zapostavljeno. Državljanke pravice so pripadale le francoskim naseljencem, domačemu prebivalstvu pa so bile naložene velike obdavčitve, ki so povzročile njihovo obubožanje (Južnič 1980, 100).

⁶ Francosko za »črne noge«.

4.3.2 Revolucija in vloga islama

Antikolonialni boj proti evropski vladavini v Alžiriji se je začel takoj po okupaciji. Korenine alžirskega nacionalizma segajo v čas med svetovnima vojnama, razmahnila pa so se v desetletjih po njej. Od prve polovice tridesetih let so bile zahteve in protesti muslimanskih nacionalistov v Alžiriji vse glasnejši ter vse bolj podprti. Socialne napetosti med večinskim prebivalstvom in priseljenci so se povečevale in ključni vodje nacionalističnih gibanj so se začeli s široko politično podporo zavzemati za neodvisnost Alžirije (Lliffe, Južnič in Gordon v Pirc 2006, 251-252).

10. oktobra 1954 so se v Alžiru zbrali predstavniki najpomembnejših nacionalističnih skupin in oblikovali skupno Nacionalno osvobodilno fronto (FLN), ki je prevzela politično vodenje revolucije. Organizirala je vojaško omrežje v Alžiriji in 31. oktobra z napadi na pomembne strateške cilje začela oboroženi upor. Za izvedbo upora je bilo zadolženo vojaško krilo FLN, imenovano Nacionalna osvobodilna vojska (ALN). Število njihovih pripadnikov je tekom revolucije naglo raslo in poleti 1959 doseglo 46.900 mož, ki so z gverilsko taktiko razširili bojevanje po celotni Alžiriji. Obe strani sta se tekom vojne posluževali terorističnih metod bojevanja. ALN je v napadih na francosko vojsko, francoske priseljence in profrancosko usmerjene muslimane uporabljala bombne napade, umore in ugrabitve, francoske oborožene sile pa so se odzvale s še večjo brutalnostjo (Bradford 2006, 38-39).

Alžirska kriza je v Franciji povzročila padeč IV. francoske republike. Februarja 1959 je postal predsednik nove V. republike Charles de Gaulle, ki je takoj začel z naporji za končanje vojne v Alžiriji. Po tajnih pogajanjih s FLN je 19. marca 1962 prišlo do prenehanja spopadov. 3. julija 1962 je FLN s političnimi in diplomatskimi sredstvi dosegla to, kar ji ni uspelo na bojišču – Alžirija je dobila popolno neodvisnost od Francije in postala samostojna država (Bradford 2006, 39).

Temelj alžirski revoluciji je predstavljal islam. Islamska retorika, ideologija, simboli in institucije so predstavljali glavni povezovalni element Alžircev v boju proti kolonialni oblasti. Islamska kultura je delovala kot protiutež krizi identitete, ki jo je povzročila grožnja francoskega imperializma. Slogan revolucije se je glasil »Algerie Musulmane« oziroma Muslimanska Alžirija in ne Arabska Alžirija. Boj je bil razglašen za džihad, uporniki so se imenovali mudžahidi ali sveti bojevniki. Vodje revolucije so prevzeli islam in ga uporabili kot strateško orožje. Spoštovanje verskih pravil je za namen doseganja političnih ciljev postalo obvezno. Puritanski, nasilni islam je bil uporabljen proti neprepričanim in nevernim, besedi

Alžirec in Musliman sta postala sinonima. Alžircem je bil vsiljen verski teror, na katerega so se odzvali, čeprav se niso vsi strinjali z njim (Esposito in Voll 1996, 151).

4.3.3 Obdobje po revoluciji

V obdobju po končani revoluciji in pridobljeni samostojnosti je islamski reformizem začel izgubljati svojo moč na političnem prizorišču. FLN, ki je vodila vojno, je okrepila svojo moč in je imela vse do osemdesetih let politično oblast v svojih rokah. Vladajoča elita je monopolizirala politično moč in religijo ter nacionalizirala verske šole ter institucije. Vpeljala je politični in socialni ekonomski razvoj države po vzoru Zahoda in na videz uspešno vodila državo po poti modernizacije (Esposito in Voll 1996, 152; Takeyh 2003).

Kljub osamosvojitvi sta francoska kultura in jezik ostala prisotna v Alžiriji kot del vladajoče družbene elite, kar je ohranjalo in spodbujalo nadaljnje družbene napetosti med prebivalstvom. Alžirska družba je bila razdeljena na privilegirano frankofonsko elito in marginalizirano arabsko ljudstvo (Esposito in Voll 1996, 152-153). V poznih 60. in zgodnjih 70. letih je konflikt med obema poloma družbe zaradi ogromnih socialnih in kulturnih razlik še naraščal. Obstoječi konflikt je dodatno zaostriala gospodarska kriza sredi osemdesetih let, ki je povzročila razpad alžirskega socialnega sistema in slabo načrtovanega gospodarstva, ki je temeljilo na bogatih zalogah nafte⁷. Socialni položaj večinskega arabskega prebivalstva se je pod vplivom krize še poslabšal. Pojavila se je ogromna populacija nezaposlene mladine, zaradi drastičnega padca življenjskega standarda pa je naraščalo splošno nezadovoljstvo in kritičnost do vlade. Vsi ti dejavniki so povzročili politične, gospodarske in socialne nemire, ki so pripeljali do nove vojne (Esposito in Voll 1996, 153).

Na političnem prizorišču so se v sedemdesetih letih, tako kot tudi drugje v muslimanskem svetu, začela krepiti islamska gibanja, ki so se razglašala za predstavnike zatiranih množic. Ker zahodnemu modelu ni uspelo uresničiti zastavljenih ciljev blaginje, socialne države in modernizacije, se je nezadovoljno ljudstvo začelo obračati k islamistom. Ti so z razglašanjem privlačnih populističnih sporočil ter uspešnim prodorom v državne

⁷ V času obsežnih uličnih demonstracij oktobra 1988 je izvoz nafte in zemeljskega plina predstavljal 95 odstotkov celotnega alžirskega nacionalnega izvoza in 60 odstotkov celotnega letnega proračuna (Kepel 2002, 160).

institucije, na svojo stran pridobivali nezadovoljne množice. Na alžirske islamiste so vplivali pomembni dogodki drugod v muslimanskem svetu, kot Iranska islamska revolucija, boj mudžahidov proti sovjetski okupaciji Afganistana, dogodki v Palestini ter ponovno uveljavljanje islamske in muslimanske politike. Cilji in prizadevanja alžirskih islamistov so bila, bolj kot pri ostalih islamskih gibanjih, usmerjena lokalno in so bila bolj nacionalnega kot mednarodnega dosega (Esposito in Voll 1996, 163).

4.4 Alžirska državljanska vojna

4.4.1 Vzpon političnega islama – FIS

Da bi ublažila posledice krize, je konec 80. let alžirska vlada začela z reformami v smeri večje politične liberalizacije in demokratizacije. Reforme so končale monopolno obdobje FLN in Alžirija je dobila večstrankarski politični sistem (Esposito in Voll 1996, 154; Takeyh 2003). Po tridesetih letih enostrankarstva se je na političnem prizorišču kot edina prava opozicija avtoritarni vladi pojavila Islamska fronta rešitve (FIS). Februarja leta 1989 sta jo ustanovila zmerni, univerzitetni profesor, Shaykh Ali Abbasi Madani in bolj radikalno usmerjeni pridigar Ali Belhadj. FIS nikoli ni objavila svojega političnega programa, statuta ali pravil delovanja. Ni imela mehanizmov za sprejemanje politik in institucionaliziranega delovanja. Njena retorika je temeljila na temah alžirske samostojnosti, samozadostnosti in neodvisnosti od zahodnega imperializma. FIS je zaradi želje po čim večji moči nasproti FLN pod svojim okriljem združevala islamske skupine in gibanja z zelo različnimi, celo nasprotujočimi si stališči in orientacijo. V stranki so se prepletali zmerni in radikalni pogledi, zato je bila njena enotnost vedno negotova (Takeyh 2003). Kot večina islamističnih gibanj, je glavni vzrok za propadanje in nemoč muslimanskega sveta videla v sekularizmu in z njim povezanimi ideologijami, ki so jih kot nekaj popolnoma tujega vsilile najprej kolonialne sile, nato pa še prozahodno usmerjene muslimanske elite (Esposito in Voll 1996, 160).

Junija leta 1990 se je FIS udeležila lokalnih volitev, na katerih je presenetljivo zbrala 65 odstotkov vseh glasov in tako prvič dobila tudi formalno moč na lokalni ravni. Še večje presenečenje je sledilo na parlamentarnih volitvah decembra 1991, ko je v prvem krogu dobila 188 od 231 sedežev oziroma 47,54 odstotka vseh glasov. Preostali sedeži naj bi se

razdelili v drugem krogu volitev januarja 1992 (Esposito in Voll 1996, 164; Takeyh 2003). Z zmago FIS na prvih svobodnih volitvah samostojne Alžirije se je zgodilo nepredstavljivo in povsem nepričakovano. Islamsko gibanje je prišlo na oblast, ne preko nasilne revolucije, ampak z delovanjem znotraj sistema. Sekularne ideje modernizacije in vizija Alžirije kot moderne države so bile premagane (Esposito in Voll 1996, 150, 161).

4.4.2 Vladna represija in oboroženi upor

12. januarja 1992, nekaj dni pred drugim krogom parlamentarnih volitev, na katerem je bilo pričakovati, da bo FIS ponovno zmagala in si pridobila večino v parlamentu, je alžirska vojska izvedla državni udar. Oblast je prevzel Državni svet kot nekakšna vladajoča koalicija. Razveljavil je rezultate decembrskih volitev in odpovedal drugi krog parlamentarnih volitev. S tem dejanjem je bil alžirski demokratični poskus zatrt, končalo se je obdobje političnega liberalizma in začelo obdobje intenzivnega obračunavanja s FIS (Esposito in Voll 1996, 166; Takeyh 2003).

Marca 1992 je vlada prepovedala delovanje FIS ter začela z obsežnimi aretacijami članov in simpatizerjev FIS-a. Vladna represija in nasilje sta povzročila notranji razpad FIS na zmerno krilo, ki je izgubljalo zaupanje in moč, ter radikalnejše, militaristično usmerjeno krilo, ki je prihajalo v ospredje. Na prizorišče je vstopil radikalnejši islam. FIS je bila prisiljena v preobrazbo iz legalne opozicije v bojovito revolucionarno gibanje. Postala je vojaška grožnja in Alžirija je vstopila v obdobje krvave državljanske vojne, v kateri so vojska in islamisti bojevali smrtonosno bitko (Esposito in Voll 1996; 166-167).

FIS je v odgovor na intenzivno vladno represijo oblikovala svoje vojaško krilo, imenovano Oboroženo islamsko gibanje⁸ (MIA), ki je bilo leta 1994 preoblikovano v Islamsko vojsko rešitve⁹ (AIS). Oblikovale pa so se tudi številne islamistične oborožene skupine, kot MEI¹⁰, GIA¹¹, FIDA¹², LIDD¹³, GSPC¹⁴, HDS¹⁵ ter množica manjših skupin

⁸ Fr. Mouvement Islamique Armé, ang. Armed Islamic Movement.

⁹ Fr. Armée Islamique du Salut, ang. Islamic Salvation Army.

¹⁰ Fr. Mouvement pour un État Islamique, ang. Movement for an Islamic State.

¹¹ Fr. Groupe Islamique Armé, ang. Armed Islamic Group.

¹² Fr. Front Islamique du Djihad Armé, ang. Islamic Front of the Armed Jihad.

¹³ Fr. Ligue Islamique pour le Da'wa et le Djihad, ang. Islamic League for Preaching and Jihad.

¹⁴ Fr. Groupe Salafiste Pour la Predication et le Combat, ang. Salafist Group for Preaching and Combat.

¹⁵ Fr. Houmat Al-Da'wa al-Salafiyya, ang. Guardians of the Salafi Call.

(International Crisis Group 2004, 10). Večinoma so bile sestavljene iz bivših članov FIS, radikalnih islamistov in alžirskih veteranov vojne v Afganistanu. Zavračale so kakršnokoli sodelovanje v političnem procesu in prisegale na oboroženi boj (Esposito in Voll 1996, 168).

Najbolj vidno vlogo v oboroženem islamskem uporuh je kmalu zavzela izjemno nasilna, paramilitaristična Oborožena islamska skupina (GIA), ki je prevzela vodenje upora v svoje roke. Radikalna GIA je izrecno obsodila FIS prevelike zmernosti, zavrnila je vsakršno možnost sprave in sporazuma z oblastjo in pozivala k splošnemu džihadu proti vladi ter njenim podpornikom v Alžiriji in tujini (Esposito in Voll 1996, 168). Nasprotno je AIS priznala politično avtoriteto predsednika države, njen namen je bil predvsem z vojaškim pritiskom podpreti prizadevanja FIS za doseg dialoga z oblastmi, ki bi pripeljal do končanja nemirov (International Crisis Group 2004, 11).

4.4.3 Prizadevanja za končanje konflikta: Listina o miru in nacionalni spravi

Število islamskih upornikov se je do leta 1994 povzpelo že na 40,000 (Clodfelter 2002, 618). Nasilje se je še povečevalo in v ozadju so se začela pogajanja med vlado in vodstvom FIS za končanje sovražnosti. Decembra leta 1994 in januarja leta 1995 se je vodstvo FIS skupaj z ostalimi opozicijskimi strankami, med katerimi je bila tudi FLN, zbralo na srečanju v Rimu, kjer so skupaj oblikovali edinstven sporazum oziroma predlog za končanje nemirov. Z njim so se odpovedali nasilju in sprejeli demokratične postopke kot edino sredstvo za doseg in ohranjanje politične moči. Alžirska vlada srečanja opozicijskih skupin ni priznala in je odločno zavrnila ponujeni predlog za končanje nemirov ter nadaljevala vojno proti islamistom. (Esposito in Voll 1996, 170; Takeyh 2003).

Leta 1997 je AIS enostransko razglasila prekinitev ognja. Odločitvi so botrovali množični poboji civilnega prebivalstva v obdobju od julija do septembra 1997, ki jih je zakrivila GIA in so spodbudili AIS, da pospeši razpad te radikalne skupine (International Crisis Group 2004, 14). Po pogajanjih s FIS leta 1999 so bili ustvarjeni temelji za Bouteflikovo politiko narodne sprave, ki je sprva vključevala splošno amnestijo za vse pripadnike AIS. Bouteflika je upal, da bo to omogočilo vladi, da se osredotoči na bojevanje z GIO in ostalimi radikalnimi oboroženimi gibanji, vendar se je veliko islamistov odločilo, da nadaljuje z oboroženim bojem (Hansen 2009). Bouteflika je napovedal oster obračun in uničenje tistih, ki se ne bodo predali. V intenzivnih protiterorističnih akcijah naj bi alžirske

varnostne sile do leta 2006 ubile ali zajele okrog 500 pripadnikov različnih islamističnih terorističnih skupin (Immigration and Refugee Board of Canada 2006).

V prizadevanju za končanje državljanske vojne predsednik Bouteflika vse od leta 1999 nadaljuje svojo politiko narodne sprave, v sklopu katere je islamistom ponujena amnestija, če ti prostovoljno prenehajo z nasiljem. Najpomembnejši izraz te politike do sedaj je od februarja 2006 veljavna Listina o miru in nacionalni spravi (Ben Ami 2007). Ta predvideva amnestijo za vse pripadnike oboroženih islamističnih skupin, ki bi se prostovoljno predali oblastem do konca oktobra 2006. Amnestija ne velja za upornike, ki so bili udeleženi pri množičnih pobojih, posilstvih in bombnih napadih na javnih mestih. Listina prav tako prepoveduje nadaljnje politično udejstvovanje nekdanjim članom FIS ter predvideva odškodnine za družine žrtev terorizma in akcij vladnih varnostnih sil (Immigration and Refugee Board of Canada 2006).

Neposredna posledica določil listine je bila izpustitev 2,200 upornikov, ki so bili obtoženi dejanj terorističnega nasilja. Na drugi strani je do predvidenega datuma predalo orožje okrog 300 pripadnikov različnih uporniških terorističnih skupin. Leta 2006 naj bi bilo v Alžiriji po ocenah dejavnih še okrog 600 do 900 oboroženih islamistov, večinoma pripadnikov Salafistične skupine za pridiganje in spopad (GSPC), ki danes kot Al-Kaida za islamski Magreb (AQIM) predstavlja najmočnejšo teroristično entiteto v regiji Magreba. Ta je do sedaj zavrnila vse vladne ponudbe za amnestijo in ostaja zvesta svojemu primarnemu cilju, ustanovitvi islamske Alžirije (Immigration and Refugee Board of Canada 2006).

Obe strani, tako vladna kot uporniška, sta državljansko vojno vodili brez omejitev in z izvajanjem terorističnih akcij pobijale tudi nedolžne civiliste ter vodilno intelektualno silo (Takeyh 2003). Do leta 2000 je obračunavanje med obema stranema povzročilo že več kot 100,000 žrtev (Clodfelter 2002, 618). Konflikt je postal nikoli končana vojna izčrpavanja. Kljub temu, da vlada od leta 1999 dosega vidne uspehe pri omejevanju in zaježitvi terorizma, se nasilje še vedno nadaljuje (Takeyh 2003).

5 NASTANEK AQIM IN ZDRUŽITEV Z AL-KAIDO

5.1 GIA in njen razpad

Vodilno teroristično skupino v glavnem obdobju političnih nemirov v Alžiriji (1992-2000) je predstavljala Oborožena islamska skupina (GIA). Na njeno ideologijo je močno vplival povratek veteranov vojne v Afganistanu po koncu sovjetske okupacije leta 1989. Postala je najbolj radikalna izmed vseh uporniških skupin, znana po svoji krutosti in brutalnosti (Gray in Stockham 2008, 92). Začetniki oboroženega upora proti sekularni alžirski oblasti, kot MIA in MEI, so si prizadevali za revolucionarno oblikovanje islamske države. Njihov glavni cilj je bil padec obstoječega režima, zato so bile njihove tarče večinoma pripadniki varnostnih sil. Ideologija GIA pa je obsegala ne le ustanovitev islamske države, ampak islamizacijo celotne alžirske družbe (International Crisis Group 2004, 10). Vsi muslimani, ki se niso podredili njeni logiki, so bili označeni za nevernike in kaznovani s smrtjo, kar je posledično vodilo do množičnih pobojev civilnega prebivalstva (Gray in Stockham 2008, 92). GIA se je usmerila proti navadnim ljudem, tistim, ki so sami tvorili jedro islamske opozicije. Iz uporniškega gibanja se je preobrazila v nasilno ulično tolpo, ki je vodila vojno strahu in terorja (Takeyh 2003).

Skupino sta leta 1992 ustanovila Mansour Miliani in Mohammed Allal, vendar je njeno vodenje kmalu prevzela skupina afganistanskih veteranov pod vodstvom Saida Qarija, ki se je v Afganistanu boril skupaj z Al-Zawahirijem kot vodja alžirske skupine mudžahidov (International Crisis Group 2004, 12). Domnevno naj bi Osama bin Laden poslal Qarija v Alžirijo s 40,000 USD in navodili, naj podpre uporniško gibanje, ki nasprotuje spravi z vlado in tako začne naslednjo veliko islamsko vstajo (Hunt 2007, 5). Z novim radikalnim vodstvom je skupina začela z neselektivnimi poboji civilnega prebivalstva, ugrabljala in morila je tujce, nastavljala bombe na javnih mestih ter pobijala popotnike ob lažnih cestnih blokadah (International Crisis Group 2004, 11). S svojim gverilskim načinom delovanja je kmalu obvladovala obširna področja alžirskega podeželja (Boudali 2007, 1). GIA ni napadala le domačega prebivalstva in naj bi po ocenah v glavnem obdobju svojega delovanja pobila več kot sto tujcev. Med najbolj odmevne napade sodi usmrtitev sedmih francoskih menihov, leta 1994 ugrabljeno letalo družbe Air France in bombni napadi v Parizu leta 1995 (Gray in Stockham 2008, 92).

Taktika ustrahovanja in terorja je GIO kmalu pripeljala do njene slabitve. Okrutne poboje muslimanov je širši islamski svet spremljal z velikim neodobravanjem in GIA je posledično izgubila vso mednarodno podporo. Čeprav jo je bin Laden podprl v njenih začetkih, je kasneje zaradi nestrinjanja z njihovim načinom delovanja svojo podporo umaknil in se distanciral od skupine. Prav tako je GIA izgubila podporo lokalnih islamistov in alžirskega prebivalstva ter s tem svojo moč in vpliv. Zadnji mednarodni napad je izvedla leta 1996 (Takeyh 2003).

5.2 GSPC: od lokalne teroristične skupine do združitve z globalno Al-Kaido

Po razglasitvi premirja s strani AIS 21. septembra 1997, je GIA začela notranje razpadati. Septembra 1998 je poveljnik GIE za regijo Boumerdes Hassan Hattab, zaradi nestrinjanja z njenim izjemno brutalnim načinom delovanja, ki naj bi bil predvsem v škodo islamističnim ciljem in ugledu alžirskih islamistov, zapustil oslABLJENO in diskreditirano GIO ter ustanovil ločeno Salafistično skupino za pridiganje in spopad (GSPC) (Shay 2010). Novo ustanovljena GSPC je nadaljevala z bojem proti obstoječi vladi in se pri tem hkrati izogibala poboju civilnega prebivalstva. Njihova podpora med alžirskim prebivalstvom je naglo rasla in skupina je kmalu tako po vplivu kot številčnosti preseгла GIO, prevzela njen najpomembnejši vojaški kader in povezave z drugimi terorističnimi skupinami ter postala primarna gonilna sila islamizma v Alžiriji (Hansen 2009).

V letih po ustanovitvi GSPC je zaradi Bouteflikove politike narodne sprave, ki vključuje splošno amnestijo za nekatere pripadnike islamističnih oboroženih skupin, število lokalnih teroristov precej upadlo (Hansen 2009). Intenzivna protiteroristična vladna ofenziva je povzročila skorajšnje uničenje skupine. Leta 2005 GSPC skoraj ni mogla več delovati in je izgubila nadzor nad precejšnim delom ozemelj, ki so bile prej pod njenim nadzorom (Marret 2008, 545). Število njenih članov je drastično upadlo iz štiri tisoč v letu 2002 na petsto leta 2006 (Grynkewich v Gray in Stockham 2008, 94).

GSPC je v iskanju rešitve vse od leta 2003 začela iskati povezavo z Al-Kaido ter ji večkrat javno izrekla svojo podporo in zvestobo. Do njune uradne združitve je prišlo 11. septembra 2006, ko je drugi mož Al-Kaide, Ayman al-Zawahiri, razglasil pridružitve GSPC globalni teroristični mreži. Skupina od združitve dalje pri prevzemanju odgovornosti za napade uporablja novo ime Al-Kaida za islamski Magreb (AQIM) (Boudali 2007, 1).

Številni strokovnjaki razlagajo pridružitev GSPC Al-Kaidi kot nujno dejanje za rešitev pred propadom. Skupina je potrebovala nova sredstva za svoje delovanje, prav tako obnovitev uničenega ugleda v radikalnih muslimanskih krogih, ki je bil posledica okrutnih pobojev njene predhodnice, da bi lahko intenzivneje sodelovala z mednarodnimi islamističnimi mrežami. GSPC je zaradi ponujene vladne amnestije in vključitve mnogih v Iraško vojno izgubila precej svojih borcev in ji je vključitev v globalni džihad predstavljala način, s katerim je lahko zadržala nekatere izmed njih in hkrati rekrutirala nove člane (Mekhennet in drugi 2008).

5.3 AQIM: povezava z Al-Kaido in začetek globalnega pristopa

Slika 5.1: Simbol AQIM¹⁶

Vir: Anti-Defamation League (2007).

Sodelovanje med AQIM in Al-Kaido se ni začelo šele z njuno uradno združitvijo. Emily Hunt, strokovnjakinja za terorizem z Washingtonskega inštituta za politiko Bližnjega vzhoda ugotavlja, da je Osama bin Laden že v zgodnjih 90. letih financiral alžirske islamiste in je bil prav tako vpleten pri ustanovitvi GSPC. Večina ustanovnih članov se je urila v Al-Kaidinih terorističnih kampih v Afganistanu. GSPC je naznanila svoje zavezništvo z Al-Kaido že leta 2003 in bila v iskanju združitve v letih 2005 in 2006 najbolj aktivna ravno na Al-Kaidinem glavnem bojišču, v Iraku, uradno pa ji je uspelo 11. septembra 2006 (Hunt 2007). Združitev z

¹⁶ Opis in pomen simbola: Zemlja je postavljena na črno ozadje, iz nje se dvigujeta avtomatska puška AK-47 in črna zastava. Z rumenimi črkami spodaj je zapisano ime skupine. Pod Zemljo je s sivimi črkami zapisano: »V imenu Boga, najbolj usmiljenega, najbolj milostnega«. Besede predstavljajo prvi verz vsakega, z izjemo enega, poglavja Korana. Z njimi skupina izraža svojo predanost islamu. Črno barva zastave in ozadja predstavlja smrt, oboroženi boj in cilj ustanovitev islamske države. Zemlja predstavlja globalne ambicije AQIM, zastava in puška pa simbolizirata oboroženi boj (Anti-Defamation League 2007).

Al-Kaido in sprememba imena pomenita vrhunec večletne evolucije GSPC – od alžirske islamistične skupine do njene današnje strukture kot del terorističnega gibanja Al-Kaida (Gray in Stockham 2005, 91).

Združitev je dala takrat precej oslabljeni skupini nov zagon, saj je kot del Al Kaide dobila mednarodno legitimnost ter nov cilj delovanja, ki ju je nujno potrebovala za svoje preživetje in obnovitev dejavnosti (Gray in Stockham 2008, 91). Na drugi strani je Al-Kaida s pridružitvijo GSPC skladno s svojo novo strategijo delovanja pridobila izpostavo za delovanje na območju Magreba ter tako razširila svoje vplivno območje. Dobila je na stotine dobro izurjenih borcev ter potencialno povezavo do islamistov v Evropi (Mekhennet in drugi 2008).

Ob razglasitvi združitve je Al-Zawahiri označil prizadevanje za islamsko magrebško regijo kot eno izmed prioritet globalnega islamističnega džihada. Notranje usmerjena alžirska GSPC je z združitvijo postala del globalnega terorističnega omrežja. Prišlo je do prepleta lokalnega konflikta in interesov z Al-Kaidino globalno ideologijo, tehnološkim znanjem in izkušnjami (Hunt 2007, vii). Skladno z vključitvijo v globalno teroristično mrežo in z željo po preživetju so sledile spremembe v ciljih in strukturi ter območju in metodah delovanja. Skupina se je transformirala v celično strukturirano mrežo, ki je bolj fleksibilna in hitreje odzivna ter tako manj občutljiva na protiteroristične akcije. Povezala se je s številnimi terorističnimi celicami v regiji in širše, njene aktivnosti niso bile več usmerjene zgolj v ustanovitev islamske Alžirije, ampak tudi v sledenje globalnim ciljem Al-Kaide (Hansen 2009). Lokalno usmerjena GSPC je postala del globalne teroristične grožnje ter njene vojne proti Zahodu in prozahodno usmerjenim muslimanskim režimom (Hunt 2007, 3).

Od združitve dalje je treba aktivnosti GSPC ocenjevati tako skozi perspektivo globalnega kot tudi lokalnega terorizma. GSPC je sicer ostala dejavna znotraj Alžirije, vendar je svojo prisotnost, zaradi intenzivne vladne protiteroristične politike, morala usmeriti navzven. Dejavnosti je razširila na celotno regijo Magreba in na širše območje Severne Afrike ter v Irak in Zahodno Evropo, kjer je njen glavni cilj, po vzoru Al-Kaide, postal napad na zahodne, predvsem francoske in ameriške interese (Hunt 2007, 3). GSPC je kot AQIM začela obdobje svojega glokalnega pristopa.

5.4 Ključni dogodki v razvoju AQIM

Tabela 5.1: Kronologija ključnih dogodkov v razvoju AQIM od leta 1992 do danes

Mesec	Leto	Dogodek
Oktober	1992	ustanovitev GIE
24. december	1994	GIA ugrabi letalo francoske družbe Air France na poti iz Alžira v Marseille
25. julij	1995	bombni napad GIE na podzemno železnico v Parizu
Januar	1996	GIA napove vojno FIS
September	1998	AIS sklene premirje z vlado
September	2002	bivši poveljnik GIE Hassan Hattab ustanovi GSCP
11. april	2002	Al-Kaida izvede samomorilski napad na sinagogo v Tuniziji
Avgust	2003	Hattaba zamenja novi vodja Nabil Sahraoui
Junij	2004	Sahraoui je ubit v spopadu z alžirskimi varnostnimi silami, zamenja ga Abdelmalek Droukdal
13. september	2006	združitev GSPC z Al-Kaido
11. december	2006	GSPC napade avtobus z delavci ameriškega pogodbenega podjetja
24. januar	2007	GSPC začne delovati pod imenom AQIM
11. april	2007	trojni samomorilski bombni napad AQIM v Alžiru, 30 mrtvih
11. december	2007	dvojni samomorilski bombni napad v Alžiru, 41 mrtvih, med njimi 17 uslužbencev
24. december	2007	AQIM v Mavretaniji ubije štiri francoske turiste
19. avgust	2008	samomorilski napad AQIM na policijsko šolo v okrožju Boumerdes
14. december	2008	AQIM ugrabi kanadska diplomata, ki sta delovala v okviru misije ZN, izpuščena 22. aprila 2009
31. maj	2009	AQIM ubije britanskega talca Edwina Dyerja
30. junij	2009	AQIM označi Francijo za »izvor vsega zla«
Julij	2009	malijske varnostne sile napadejo bazo južne skupine v severnem delu države
8. avgust	2009	ponesrečen napad AQIM na francosko ambasado v Nouakchottu

Vir: Filiu (2009).

6 CILJI IN TARČE: PREPLETANJE LOKALNIH INTERESOV Z GLOBALNO VIZIJO

Prvotni cilj AQIM-a je bil padec alžirske sekularne militaristične vlade in ustanovitev islamskega kalifata, torej teokratske države, ki bi temeljila na islamskem pravu. Skupina je tudi po združitvi z Al-Kaido v svojih izjavah večkrat potrdila, da ostaja zavezana domačemu cilju, hkrati pa je svoje cilje internacionalizirala in jih prilagodila globalnemu džihadskemu terorizmu. Delovanje je usmerila širše, na celotno območje Magreba, v Zahodno Evropo in Irak (Hansen 2009). Njena glavna cilja sta postala napad na zahodne interese ter islamizacija Magreba.

Ayman al-Zawahiri je 11. septembra 2006 formalno oznanil združitev GSPC z Al-Kaido z besedami: »GSPC se je pridružila Al-Kaidi z blagoslovom in usmiljenjem Alaha. Molimo k Alahu, da bo ta dogodek trn v peti ameriškim in evropskim križarjem ter njihovim zaveznikom, in puščica v srce francoskim izdajalcem in izobčencem. Prosimo Alaha, da pomaga našim bratom v GSPC zrušiti temelje križarskega zavezništva, posebej starega vodje, nevernika ZDA, hvaljen bodi Alah.« GSPC je dva dni kasneje potrdila zavezništvo z izjavo, s katero je poudarila pomembnost povezanosti islamističnih skupin v boju proti zahodni agresiji nad islamom: »Združene države Amerike lahko porazijo le Islamske združene države.« (Hunt 2007, 10) Izjavi nazorno nakazujejo razširitev ciljev AQIM v smeri Al-Kaidinega globalnega džihada, na delovanje proti zahodnim, predvsem francoskim in ameriškim, interesom v regiji ter na zavzemanje za islamizacijo celotne regije Magreba. Širši namen skupine izraža tudi sledeča Droukdalova izjava: »Vsi se morajo zavedati, da bomo brez oklevanja udarili kadarkoli in kjerkoli na tem planetu.« (Mekhenett in drugi 2010)

New York Times je julija 2008 objavil intervju z vodjo AQIM Abdelmalekom Droukdalom. Intervju je bil narejen na podlagi avdiokasete, na kateri je vodja odgovarjal na vprašanja, ki mu jih je predhodno posredoval ameriški časnik. V intervjuju je Droukdal med drugim poudaril, da so cilji skupine enaki ciljem njihove »matere« Al-Kaide in navaja predvsem verske razloge za združitev skupine z Al-Kaido kot so zavezništvo, enotnost, sodelovanje med muslimani ter boj pod isto zastavo in enotnim vodstvom (The New York Times 2008).

Že tradicionalno predstavlja AQIM sovražnika številka ena Francija, kot nekdanja alžirska kolonizatorica. Skupina tako retorično kot v praksi vztrajno napada francoske interese. Droukdal je julija 2007 izjavil, da »med Francijo in Muslimani še vedno obstaja zid okostij in

telesnih delov ter morje solza in krvi, ki ju ločujeta.« Alžirsko vlado dojemajo kot ostanke francoske kolonialne nadvlade, kot francoske lutke. V svojih izjavah jo pogosto imenujejo za »sinove Francije«, ki odgovarjajo »gospodarjem v Elizejski palači«. Zelo podobna protifrancoski je tudi njihova protiameriška retorika. AQIM ima sicer več priložnosti za napade na francoske interese, vendar podobnost v retoriki nakazuje na to, da so njene ambicije po napadanju na ameriške interese veliko večje, kot je bilo to v praksi izraženo do sedaj (Szrom 2010).

7 OBMOČJE DELOVANJA: GLOBALNA STRATEGIJA TRIANGULARNE DINAMIKE

AQIM je ena izmed redkih terorističnih skupin, ki se učinkovito poslužuje tako lokalnega kot mednarodnega islamskega terorizma in enako pozornost namenja napadom na bližnje in oddaljene »sovražnike« (Hunt 2007, 5). Po združitvi z Al-Kaido je ostala dejavna v Alžiriji, hkrati pa je razširila svoje mednarodne ter predvsem regionalne aktivnosti na področju Magreba in v širši regiji Severne Afrike. Danes ima njeno delovanje pomembnejše implikacije za regionalno kot za domače okolje (Hunt 2007, 5-7). V regiji je skupina aktivna predvsem v Alžiriji, Maliju, Mavretaniji in Nigru (START 2008).

V svojih izjavah je AQIM večkrat razglasila svoj namen po napadanju francoskih ciljev tako v Evropi kot tudi v Iraku, načrtovala je več poskusov bombnih napadov v Franciji ter tako besedno kot materialno v preteklosti večkrat podprla Zarqawijevo¹⁷ teroristično mrežo v Iraku (Hunt 2007, 5).

Globalna strategija AQIM temelji na triangularni dinamiki Srednjega vzhoda, kjer ji Irak služi kot privlačna sila za nove člane, Severne Afrike, kjer skupina deluje kot regionalna rekrutacijska sila in Evrope, v kateri izvaja agresivno propagando proti francoskim in španskim interesom (Filiu 2009, 1).

¹⁷ Abu Musab al-Zarqawi je ustanovitelj Al-Kaide v Iraku, ki je s svojim delovanjem začela po invaziji ZDA na Irak. 7. junija 2006 so ga v zračnem napadu ubile ameriške varnostne sile. Po rodu je bil Libanonec, vendar je predstavljal nekakšnega breznacionalnega in svobodnjaškega terorista, ki ga je zaznamovala izredna fleksibilnost, izražena preko izrazite geografske, taktične in celo ideološke nestalnosti, ki ga je naredila skoraj neuničljivega. Zarqawijeva zgodba je postala eden najbolj vplivnih in vztrajnih mitov vojne proti terorizmu (Hudson Teslik 2006).

7.1 Organizacija AQIM v Alžiriji in Magrebu ter njeno vodstvo

Točno število članov AQIM ostaja neznano, po grobih ocenah pa naj bi skupina obsegala nekaj sto posameznikov. V preteklosti je imela svojo bazo postavljeno vzdolž alžirske mediteranske obale, vendar so uspešne vojaške akcije alžirskih varnostnih sil skupino potisnile v hribovite predele gorovja Atlas na severu države in v brezvladni puščavski predel Malija. Glavno območje njenega delovanja predstavljajo saharska prostranstva magrebške regije (Hansen 2009).

Znotraj Alžirije se je AQIM uspešno razdelila v dve skupini, od katerih ena deluje na severu države pod vodstvom Abdelmaleka Droukdala in predstavlja vodstveno celico, druga pa ima svoje baze na območju Sahare, v južnem delu Alžirije, severnem delu Malija in obmejnem delu Mavretanije. Tu so aktivnosti skupine najbolj skoncentrirane. Obe grupaciji sta se pod pritiskom protiterorističnih akcij razcepili še na manjše celice. Severna grupacija je zaradi pritiska alžirskih varnostnih sil bolj geografsko omejena kot južna skupina, ki je bolj mednarodna, njene aktivnosti so večinoma omejene na področje Boumerdesa in Tizi Ouzoua. Financirajo se predvsem z ugrabitvami za odkupnine in oboroženimi ropi. Pogosto nastavljajo lažne cestne zapore, s katerimi prestrezajo civilno prebivalstvo ali alžirske vojake, ki jih nato oropajo in umorijo. Občasno so vpleteni tudi v manjše poboje civilistov (Hunt 2007, 6).

Južna grupacija je do leta 2006 delovala pod vodstvom Mokhtarja Belmokhtarja¹⁸, pomembna vodstvena figura skupine je bil tudi Ammar Saifi, znan tudi kot Abderrazak el-Para¹⁹. Belmokhtar je izkoristil svoje družinske povezave v regiji za številna kriminalna dejanja, med katerimi prevladuje tihotapljenje. Južna skupina preprodaja predvsem cigarete, marihuano ter s strani vlade subvencionirane dobrine. Prav tako izvaja »islamski nadzor« nad tradicionalnimi trgovskimi potmi. Od tihotapecev, ki uporabljajo poti, zahtevajo denar za njihovo zaščito ter zasegajo predmete, ki naj bi bili neislamski in jih prodajajo naprej. S tovrstnimi aktivnostmi je skupina prisotna v Maliju, Mavretaniji, Nigru, Nigeriji in Čadu ter domnevno vse do Sudana. Skupaj z ogromnim tokom nelegalnih dobrin, namenjenih v severni del Alžirije, tihotapi orožje in drugi material močno omejeni severni skupini. Izvedla je nekaj

¹⁸ Belmokhtar je bil domnevno ubit v spopadu AQIM z oboroženo skupino v severnem delu Malija septembra 2006, čeprav dogodek ni bil uradno potrjen (Hunt 2007, 6).

¹⁹ Saifi je znan predvsem po napadu februarja 2003, ko je AQIM pod njegovim vodstvom zajela 32 evropskih turistov, ki so potovali skozi alžirsko Saharo. Leta 2004 je bil zajet v Čadu, od koder so ga izročili alžirskim oblastem, ki so ga obsodile na smrtno kazen (Shay 2010).

najbolj odmevnih napadov AQIM v zadnjih letih, čeprav jo pri njenih aktivnostih vodi predvsem finančni motiv (Hunt 2007, 6).

Emir oziroma glavni vodja AQIM je danes Abu Mossaab Abdeloudoud, alias Abdelmalek Droukdal, ki skupino vodi na temeljih svoje izredno močne avtoritete in ugleda (Marret 2008, 545). Prvi vodja skupine in njen ustanovitelj je bil Hassan Hattab, ki je verjel, da bi s prenehanjem napadov na civilno prebivalstvo lahko dvignil javno podporo skupini do te mere, da bi morala obstoječa oblast popustiti zahtevam islamistom. Ker se to ni zgodilo, je začel načrtovati spravo z režimom, kar je vodilo v njegovo zamenjavo. Avgusta 2003 ga je na vodilnem mestu nadomestil bolj agresivno in radikalno usmerjeni Abu Ibrahim Mustafa oziroma Nabil Sahraoui. Soočen z številnimi vladnimi pritiski in protiterorističnimi akcijami, je skupino popeljal na pot internacionalizacije in iskanja zavezništva z Al-Kaido. Junija 2004 je bil ubit v spopadu z alžirskimi varnostnimi silami. Nadomestil ga je sedanji vodja Droukdal, ki je vodenje skupine prevzel na njenem razpotju, ko je bila večina analitikov prepričana o njenem porazu. Nadaljeval je z internacionalizacijo skupine, jo popeljal do združitve z Al-Kaido ter preko spremembe strukture, ciljev, taktike in metod delovanja obnovil njene mednarodne povezave ter operativne zmogljivost in aktivnosti. AQIM je pod njegovim vodstvom postala vodilna teroristične entiteta magrebškega prostora, z mrežo, ki je spletena vse do Iraka in Evrope in ni več odvisna od množične javne podpore (Gray in Stockham 2008, 93-96; Hansen 2009).

7.2 Zahodna Evropa kot območje pridobivanja sredstev, rekrutacije in potencialnih napadov

Prisotnost AQIM v evropskem prostoru je precejšnja in temelji na obsežni severnoafriški diaspori, ki skupini služi predvsem za namen raketacije in pridobivanja finančnih sredstev. AQIM je svoje omrežje v evropskem prostoru oblikovala iz ostankov omrežja GIE (Hunt 2007, 8). V letih 2002–2003 so bile podporne in finančne mreže obnovljene, njihove celice in povezave pa ponovno aktivirane (Marret 2008, 549).

Evropske celice izvajajo predvsem različne kriminalne aktivnosti za namene zbiranja sredstev, ki jih večinoma pošiljajo v Alžirijo. Količina tega »evropskega« denarja naj bi obsegala več sto tisoč USD letno in se povečuje (Hunt 2007, 8). Celice so večinoma slabo

organizirane, zato jih varnostne sile pogosto razkrijejo in preprečijo njihove načrtovane teroristične napade (Marret 2008, 549).

Evropske varnostne sile so do sedaj razkrile in uničile številne kriminalne celice, ki naj bi bile neposredno povezane z AQIM v Alžiriji. Maja leta 2005 je italijanska policija v Milanu aretirala Tunizijca Hamadija Ben Abdelaziza Bouyahio in Loftija Ben Sadoka, ki sta bila obtožena rekrutacije Severnoafričanov za sodelovanje v iraških in alžirskih nemirih. Pripadala naj bi celici, ki je v Italiji že več kot pet let delovala z namenom zbiranja sredstev za AQIM. Novembra 2005 so prav tako v Italiji aretirali tri Alžirce, imenovane Yamine Bouhrama, Khaled Serai in Mohamed Larbi. Pripadali naj bi AQIM in njeni celici pod vodstvom Lounicija Djamelja, ki so ga italijanska sodišča obsodila zaradi nudenja finančne in logistične podpore operacijam AQIM v Alžiriji. Vsi trije naj bi bili prav tako povezani z oboroženimi islamisti drugod po Evropi²⁰. Španska in alžirska policija sta februarja 2006 razkrili celico, ki je v obeh državah prodajala ponarejene potovalne in bivalne dokumente nelegalnim imigrantom v Evropi. Policija domneva, da naj bi s pomočjo teh dokumentov v Evropo prišlo več ducat članov AQIM. Oktobra 2006 je italijanska policija odkrila celico v Milanu, ki naj bi zbirala sredstva za AQIM v Alžiriji in nekatere druge islamistične teroristične organizacije. Policija domneva, da je AQIM neposredno s tem denarjem financirala dva napada v Alžiriji, januarja 2005 v Biskri in marca 2005 v Chlefu, ki sta skupaj terjala osemnajst žrtev (Hunt 2007, 8).

AQIM je najbolj aktivna v Franciji. Francoska policija je do sedaj preko obveščevalnega sodelovanja s severnoafriškimi varnostnimi silami uspešno preprečila vse njene načrtovane napade. Najpomembnejša celica²¹ AQIM naj bi bila uničena septembra 2005, ko je francoska policija preprečila serijo bombnih napadov v Parizu. Ti so bili načrtovani na dan, ko so Alžirci 29. septembra 2005 na referendumu glasovali o osnutku Listine za mir in narodno spravo, ki naj bi pomenila pomemben korak v prizadevanjih za končanje državljanske vojne. Belgijska in italijanska policija sta preprečili napade v Bruslju in Rimu, ki so bili najverjetneje del istega načrta. Odkrito celico sta vodila Safe Bourrada, francoski Alžirec, ki je sodeloval pri bombnem napadu GIE na podzemno železnico v Parizu,

²⁰ Njihove povezave naj bi segale do oboroženih islamističnih gibanj v Franciji, Bosni, Veliki Britaniji in na Norveškem (Hunt, 2007, 8).

²¹ Omenjena celica je bila razkrita na podlagi pričanja Muhammada Benyamina, evropskega terorista, ki je bil septembra 2005 aretiran v Oranu in naj bi bil tesno povezan z Alžirijo. Kljub temu mnogi analitiki ostajajo skeptični do povezave celice z AQIM v Alžiriji (Hunt 2007, 5).

in Ouassini Cherifi, prav tako francoski Alžirec, ki je bil leta 2002 obtožen, da je oskrboval domnevno teroristično celico s ponarejenimi dokumenti (Hunt 2007, 5).

7.3 Irak: ključna vloga pri dotoku severnoafriških upornikov

AQIM ima ključno vlogo pri pošiljanju severnoafriških islamistov na bojišče v Irak. Glavno aktivnost oslabiljene GSPC v letih 2005 in 2006 je predstavljalo delovanje na iraškem bojišču, da bi si na ta način pridobila naklonjenost Al-Kaide. Preko delovanja v Iraku si je AQIM odprla pot do združitve z Al-Kaido, dobila je številne povezave in možnosti sodelovanja z drugimi islamističnimi skupinami, spoznala je nove strategije in metode delovanja ter tako postala bolj mednarodna, medijsko zanimiva in decentralizirana. Irak je vse od sodelovanja v afganistanskem uporu predstavljal prvo obsežno mednarodno operacijo alžirskih islamistov (Gray in Stockham 2008, 94).

Junija 2005 naj bi Severnoafričani, večinoma Alžirci²², predstavljali petindvajset odstotkov vseh samomorilskih napadalcev v Iraku. Glede na bolj zadržane ocene naj bi bilo vseh severnoafriških upornikov v Iraku vsaj nekaj sto. Večinoma se borijo kot samomorilski napadalci, pešaki in občasno tudi kot poveljniki srednje stopnje. V Irak prispejo preko Sirije, s pomočjo AQIM, ki upornike rekrutira v Alžiriji ter širšem območju Magreba²³ in v Zahodni Evropi (Hunt 2007, 7).

Septembra leta 2005 so sirijske oblasti iz države izgnale Adila Sakira al-Mukinija, znanega tudi kot Yasir Abu Sayyaf. Obtožen je bil, da je tujim upornikom pomagal vstopati v Irak. Mukini naj bi bil glavna povezava med AQIM in Al-Kaido v Iraku. Protiteroristične akcije so razkrile, da je rekrutacijska aktivnost za Iraško vojno v Alžiriji visoko koordinirana na mednarodni ravni (Hunt 2007, 7).

²² Po oceni Cordesmana in Nawafa (2005, 6) naj bi se v Iraku borilo okrog 600 Alžircev, ki predstavljajo 20 odstotkov vseh tamkajšnjih tujih upornikov.

²³ Alžirske varnostne sile so prestregle več celic Maročanov in Tunizijcev, ki so kot novi rekruti potovali v Alžirijo. Poleg tega so sirijske oblasti izgnale na stotine severnoafričanov, za katere so domnevali, da se nameravajo pridružiti upornikom v Iraku (Hunt 2007, 7).

8 METODE DELOVANJA IN NAPADI

8.1 Metode kot preplet tradicionalnosti in spektakla

AQIM se poslužuje specifičnih oblik nasilja. Nekatere izmed njih so klasične, že poznane in izhajajo iz njihovega kulturnega okolja. Druge so novejšje, povezane z moderno tehnologijo in prevzete iz delovanja globalnih terorističnih mrež (Marret 2008, 546).

Glede na geografsko okolje, v katerem deluje, se AQIM poslužuje dveh glavnih metod delovanja: neposredne konfrontacije in terorizma. V okolju, ki dovoljuje mobilnost in razpršenost, kot primarno metodo uporabljajo konfrontacijo, ki je zelo blizu tradicionalnemu arabsko-muslimanskemu konceptu vojne. Ta metoda vključuje presenečenje in kombinira nenaden napad s hitrim umikom. V devetdesetih letih sta GIA in AIS z uporabo te metode tekmovali za nadzor nad alžirskim ozemljem (Marret 2008, 546).

Konfrontacijo kot metodo delovanja AQIM uporablja predvsem v puščavskem območju Sahare, na drugih območjih pa deluje s terorističnimi metodami. Glavni razlog za uporabo terorističnih metod je izguba nadzora nad večjim delom območij, ki so ji prej služila kot varno zavetje ter interes po ustvarjanju strahu in napetosti. V Alžiriji izvajajo teroristične napade predvsem na javne cilje (Marret 2008, 546).

Današnje teroristične metode AQIM predstavljajo preplet med tradicionalnimi uporniškimi metodami GSPC in sodobnim modelom majhne urbane celice z mednarodnimi povezavami, ki jo poganja globalna radikalna ideologija (Hunt 2007, 3). V preteklosti so njeni napadi temeljili na tradicionalnem orožju in standardni gverili, preko izkušenj iz Iraka in združitve z globalno teroristično mrežo pa gredo njeni napadi vse bolj v smer Al-Kaidinih spektakularnih napadov, s prevzemanjem ter vpletanjem sodobne tehnologije in metod delovanja v svoje napade. Najpomembnejši novi metodi predstavljata samomorilski terorizem²⁴ in visoko sinhronizirani napadi. Pri teh napadih uporabljajo VBIED²⁵, obcestne IEN in telefonske detonatorje (Gray in Stockham 2008, 95).

Napadi AQIM predstavljajo kombinacijo lokalnega in regionalnega oziroma mednarodnega islamističnega oboroženega nasilja. Lokalni napadi manjšega obsega imajo

²⁴ Samomorilskih napadov alžirski prostor v preteklosti ni poznal, niti na vrhuncu državljanske vojne (Gray in Stockham 2008, 95).

²⁵ Avtomobil bomba.

negativen vpliv na povezanost družbe, ustvarjajo občutek strahu in nezaupanja ter vplivajo destabilizirajoče na politično in gospodarsko okolje. Obsežnejši napadi v širši regiji delujejo uničujoče na tamkajšnjo turistično industrijo in odvrtaajo tuje investicije. Posledice se lahko kažejo v oteženem političnem odpiranju in zaostalem socialnem in ekonomskem razvoju države in celotne regije (Hunt 2007, 3-4).

8.2 Napadi na vladne in varnostne cilje

AQIM redno izvaja napade na vojaške, policijske in vladne cilje v Alžiriji in tudi širši regiji Magreba. Pri teh napadih se poslužuje predvsem zased, napadov ob lažnih cestnih zaporah, napadov na vojaške, policijske in vladne konvoje ter uporabe VBIED v samomorilskih bombnih napadih (Australian Government 2010). Njen zaščitni znak so v zadnjem obdobju postali samomorilski napadi, s čimer kaže svojo zavezanost in podporo Al-Kaidi. Ti napadi spominjajo na akcije upornikov v Afganistanu in Iraku (Hansen 2009).

Prvi tovrsten napad je AQIM izvedla 11. aprila 2007, s tremi istočasnimi samomorilskimi napadi na vladno palačo, policijsko postajo in postajo žandarmerije v Alžiru, ki so skupaj terjali 33 življenj. Napad se je zgodil na peto obletnico Al-Kaidinega prvega napada v Severni Afriki, ko je izvedla bombni napad na eno najstarejših judovskih sinagog na Djerbi v Tuniziji (Filiu 2009, 6).

Samomorilski napadi so se vrstili skozi vse leto 2007, ko je AQIM obnovila svoje aktivnosti in ki je bilo eno najbolj nasilnih let za Alžirijo vse od vrhunca državljanske vojne v devetdesetih letih prejšnjega stoletja (Gray in Stockham 2008, 91). 11. decembra so izvedli lokalno-globalni dvojni samomorilski bombni napad z VBIED na sedež Združenih narodov in ustavno sodišče v Alžiru (Filiu 2009, 6). V napadu je bilo ubitih enainštirideset ljudi, med njimi sedemnajst uslužbencev ZN (Hansen 2009). Oba napada, aprilski in decembrski, sta se zgodila enajstega v mesecu, tako kot 11. september 2001, s čimer je skupina spet izkazala svojo zavezanost globalni teroristični mreži. Prav tako dobro koordinirani in organizirani napadi na pomembne državne in oblastne cilje, z uporabo kompleksnih orožij, kot je bilo v tem primeru, predstavljajo zaščitni znak Al-Kaidinih napadov po svetu (Gray in Stockham 2008, 95).

V letu 2008 se je celotno število napadov s strani AQIM zmanjšalo, povečalo pa se je število samomorilskih napadov, ki so bili v večini primerov bolj smrtonosni. Število

incidentov je v primerjavi z letom 2007 upadlo iz dvesto na sto petdeset napadov. V več kot polovici od osemindesetih alžirskih pokrajin ni prišlo do nobenega nasilja s strani AQIM, dve tretjini vseh incidentov se je zgodilo v pokrajinah Boumerdes, Bouira in Tizi Ouzou, vzhodno od Alžira. To območje je postalo znano kot »trikotnik smrti« (Filiu 2009, 6).

V letu 2009 so napadi AQIM spet postali številčnejši in še bolj smrtonosni. Ameriški in evropski strokovnjaki za protiterorizem predvidevajo, da so se skupini pridružili borci, ki so se vrnili iz iraške vojne, t.i. druga generacija džihadistov (Schmitt in Mekhennet 2009).

Tabela 8.1: Nekateri najodmevnejši napadi AQIM na vladne in varnostne cilje od 2007-2009

DATUM NAPADA	KRAJ, TARČE IN VRSTA NAPADA	ŽRTVE
6. september	Samomorilski napad na predsednika Bouteflika v mestu Batna	11
14. september 2007	Bombni napad na policijsko postajo vzhodno od Alžira	3
25. september 2007	Obcestni bombni napad na policijsko patroljo v Les Issersu	2
9. oktober 2007	Obcestni bombni napad na vojaški konvoj v okrožju Boumerdes	3
3. januar 2008	Napad z VBIED v Naciriji	4
29. januar 2008	napad z VBIED na policijsko postajo v mestu Thenia, vzhodno od Alžira	4
9. avgust 2008	napad z VBIED na postajo obalne straže in žandarmerije v okrožju Boumerdes	6
17. avgust 2008	Obcestni bombni napad na vojaški konvoj med okrožjema Skikda in Jijel	11
19. avgust 2008	Napad z VBIED na policijsko šolo v Issersu	48
20. avgust 2008	Dvojni napad na hotel in policijsko postajo v Bouiri	11
26. maj 2009	zaseda na vojaški konvoj v okrožju Biskra	10
17. junij 2009	Napad na policijski konvoj v okrožju Bordj Bou Arreridj	21
29. julij 2009	Bombni napad na vojaški konvoj v okrožju Tipaza	20

Vir: Australian Government (2010).

8.3 Napadi na zahodne cilje: ugrabitve kot donosen posel

AQIM napada zahodne cilje v severnem delu Alžirije in intenzivneje v Maliju, Mavretaniji in Nigru. Pri teh napadih kot metode delovanja uporablja predvsem samomorilske bombne napade, daljinsko sprožene obcestne IEN, manjše oborožene napade ter ugrabitve za odkupnino (Australian Government 2010). V zadnjem času pri napadih na zahodne tarče prevladujejo številne ugrabitve, ki so se izkazale za finančno zelo donosne. V preteklosti so ugrabljali predvsem premožne Alžirce, vse od združitve z Al-Kaido pa so njihove žrtve predvsem tuji državljani, večinoma Evropejci. Ideja v ozadju teh napadov je uničiti turistično industrijo in s tem odvrniti tuje investicije v regiji (Shay 2010).

Že februarja 2003 so pod vodstvom Amarija Saifija zajeli 32 evropskih turistov, državljanov Avstrije, Švice in Nemčije, ki so potovali skozi alžirsko Saharo. Sedemnajst so jih rešile alžirske vojaške sile, za ostale pa je bila izplačana odkupnina, ocenjena na 10 milijonov USD. Odkupnino je domnevno izplačala Nemčija, skupina pa je denar najverjetneje porabila za nakup raket zemlja-zrak, težkih mitraljezov, topov in satelitske navigacijske opreme. Decembra 2007 je AQIM v Mavretaniji umorila skupino štirih francoskih turistov, kar je vodilo organizatorje znamenite vzdržljivostne dirke preko Sahare, Rally Dakar, da so dirko odpovedali in jo kasneje prestavili v Južno Ameriko (Shay 2010).

Februarja 2008 so ugrabili avstrijska turista, ki sta dopustovala v Tuniziji. Osem mesecev so ju zadrževali v odročnih predelih malijske Sahare, nato pa ju izpustili nepoškodovana. Za njuno osvoboditev so zahtevali izpustitev El-Pare in drugih članov, zaprtih v Alžiriji. Na koncu so dobili izplačano odkupnino v višini štirih milijonov USD, izpustili pa so tudi nekaj islamistov, zaprtih v Mavretaniji (Hansen 2010).

Decembra 2008 je skupina ugrabila kanadska diplomata, Roberta Fowlerja in Louisa Guaya, ki sta v okviru misije ZN potovala v Niger. Njuna usoda je bila kar nekaj časa negotova, nato pa so ju aprila 2009 izpustili nepoškodovana, skupaj z še dvema od štirih Evropejcev, ki so bili zajeti januarja na meji med Malijem in Nigrom. Izpuščeni so bili v zameno za osvoboditev štirih domnevnih teroristov, ki so bili zaprti v Maliju (Shay 2010; Hansen 2009). Tretjega od zajetih Evropejcev, državljana Švice, so izpustili julija 2009, Britanca Edwina Dyerja pa so konec maja usmrtili. Britanski premier Gordon Brown je umor označil kot »strašno in barbarsko teroristično dejanje« in napovedal okrepitev britanske zavezanosti spopadu s terorizmom (Shay 2010).

Tudi v letu 2009 so nadaljevali s številnimi ugrabitvami. Skupina je konec junija leta 2009 prevzela odgovornost za uboj ameriškega humanitarnega delavca Christopherja Ervina Leggetta v glavnem mestu Mavretanije, Nouakchottu. Šlo naj bi za neuspehi poskus ugrabitve, skupina pa je kot razlog navedla, da naj bi poskušal spreobrniti muslimane v kristjane (Hansen 2009).

Novembra so v hotelu v Manaki (Mali) ugrabili francoskega državljana Pierra Camatto. Skupina je za njegovo osvoboditev od francoskih in malijskih oblasti zahtevala izpustitev štirih islamistov v Maliju. V sporočilu so pozvali francosko javnost in Camattejevo družino, naj zahtevajo od francoskega predsednika Nicolasa Sarkozyja, da sprejme njihove zahteve, sicer se bo ponovila zgodba Edwina Dyerja. Februarja je bil Camatte po predhodnem izpustu štirih islamskih upornikov osvobojen (Shay 2010).

Istega meseca je skupina ugrabila tri španske prostovoljce v Mavretaniji, ki so potovali skupaj s konvojem humanitarne pomoči španske organizacije Barcelona Accio Solidaria. Marca 2010 so po stotih dnevih v ujetništvu izpustili Alicia Gomez, ker naj bi prostovoljno sprejela islamsko vero in je bila v slabšem zdravstvenem stanju, ostala dva pa še vedno zadržujejo v ujetništvu. Decembra 2009 so v jugovzhodnem delu Mavretanije ugrabili italijanski par, Nicolo Sergia Cicala in njegovo ženo Philomeno Kabouree. Kot glavni razlog so navedli sodelovanje Italije v Iraku in Afganistanu ter njeno podporo »križarski vojni proti islamu«. Par je bil po intenzivnih pogajanjih Italije z malavijskimi oblastmi izpuščen aprila 2010 (Cristiani in Fabiani 2010).

Ugrabitve se dogajajo pretežno na območju Tunizije, Malija, Nigra in Mavretanije, večinoma preko lokalnih kriminalnih tolp. Veliko vlogo pri tem ima šibkost magrebških držav in njihov neučinkovit nadzor nad ozemljem (Cristiani in Fabiani 2010). Skupina zajete talce zadržuje v svojih bazah v odročnih puščavskih predelih Malija. Starešine lokalnih malijskih skupnosti pogosto delujejo kot posredniki v pogajanjih za izpustitev talcev (Hansen 2009). Njihove zahteve so politične narave in v obliki odkupnin, ki obsegajo tudi več milijonov USD. Večina odkupnin je izplačanih, čeprav vlade to redko priznajo (Cristiani in Fabiani 2010).

Najpomembnejši napad do sedaj na zahodne interese v Alžiriji, napad na ZN, nakazuje na spremembe v izbiri tarč skupine. AQIM še vedno predstavlja grožnjo tujim interesom, vendar ne napada več zgolj turističnih ciljev in drugih »mehkih« tarč, ampak so ogroženi tudi simboli moči (Gray in Stockham 2008, 95).

9 REKRUTACIJA IN URJENJE

Oboroženi boj AQIM za vzpostavitev islamskega države je znotraj Alžirije v zadnji letih izgubil skoraj vso javno podporo. Poleg tega je nekaj sto članov AQIM sprejelo amnestijo, ki jo je s programom narodne sprave ponudila vlada (Hunt 2007, 9). Število njenih članov je upadlo iz štiri tisoč v letu 2002 na petsto leta 2006 (Grynkewich v Gray in Stockham 2008, 94). Skupina je zato nujno potrebovala združitev z globalno Al-Kaido, ki ji je priskrbela večjo mednarodno podporo in povezave ter širši cilj delovanja, s katerim je lahko pridobila nove člane zunaj Alžirije ter s tem ponovno oživila in okrepila svoje aktivnosti.

Vse od združitve z Al-Kaido se je AQIM pridružilo veliko tujih oboroženih islamistov, nekateri predvsem zaradi urjenja, drugi zaradi vključevanja v njene aktivnosti. AQIM je najbolj dostopna Tunizijcem in Maročanom. Aprila 2005 so v Alžiriji aretirali deset Tunizijcev, ki so se hoteli priključiti urjenju z AQIM. Policiji so povedali, da so imeli namen napadati turistične cilje v Tuniziji. Januarja 2006 je maroška policija razkrila islamistično celico, ki se je ravno vrnila z urjenja z južno skupino AQIM v Maliju, avgusta 2006 pa je pridržala trideset osumljencev, ki naj bi načrtovali napade na tamkajšnje turistične in vladne cilje. Šest izmed njih je bilo pred tem aretiranih v Alžiriji, kjer naj bi se želeli priključiti urjenju AQIM v bombnih napadih (Hunt 2007, 9).

V regiji skupina svoje člane uspešno rekrutira tudi v severnem delu Nigerije, nekdanji utrdbi nigerijskih Talibanov. Nigerijska vlada je javno izjavila, da AQIM rekrutira mlade moške s tega območja za sodelovanje v Iraku. Ameriški vladni strokovnjaki menijo, da se nigerijski uporniki urijo skupaj z AQIM v mobilnih kampih v saheljski regiji. Državi Borno in Kano sta postali območje izrazite islamske radikalizacije, podprte z dotokom ljudi in denarja iz Savdske Arabije in Pakistana. Nekaj izurjenih nigerijskih upornikov se bo verjetno res namenilo v Irak, večina pa se bo vrnila nazaj v Nigerijo, kjer bo predstavljala grožnjo tamkajšnjemu demokratičnemu političnemu procesu (Hunt 2007, 9).

AQIM uspešno izvaja svojo rekrutacijo tudi v Evropi. Privlači predvsem Evropejce severnoafriškega porekla, ki se skupini pridružijo zaradi možnosti urjenja in izvajanja napadov, za kar obstajajo različni motivacijski dejavniki. Prvi tak dejavnik so njihove kulturne korenine. Veliko mladih, ki predstavljajo drugo in tretjo generacijo severnoafriških imigrantov v Evropi, išče svojo kulturno identiteto in povezavo z narodom svojega izvora, ki ju ne morejo dobiti v svoji državi. Ta potreba skupaj z občutkom odtujenosti in nezadovoljstva z državo, ki sta posledica slabe integracije muslimanov v Evropi, ustvari

močno privlačnost oboroženih islamističnih gibanj, še posebno v državah, ki so sodelovale v invaziji na Irak in Afganistan (Hunt 2007, 9-10). Evropejcem je urjenje na območju Magreba veliko lažje dostopno in predstavlja manjše tveganje kot potovanje v konfliktna žarišča. Poslovna in turistična potovanja v ta del Afrike so za evropske državljane nekaj običajnega in ne zbujejo toliko pozornosti kot potovanja v Irak, Afganistan ali Pakistan (Hunt 2007, 10).

10 FINANCIRANJE

AQIM skozi celotno obdobje svojega delovanja ohranja tradicijo samofinanciranja. Pomemben vir dohodkov ji predstavljajo predvsem tihotapljenje in druga manjša kriminalna dejanja. Nevarovane meje v Sahari omogočajo precej preprosto in nemoteno tihotapljenje vozil, cigaret, drog in orožja. Njene celice v Evropi pridobivajo sredstva predvsem preko preprodaje drog, ponarejanja denarja in drugih ilegalnih aktivnosti. V želji po nadaljevanju tradicije samofinanciranja se AQIM vedno bolj zateka k ugrabitvam kot viru pridobivanja finančnih sredstev. Izplačane odkupnine obsegajo tudi več milijonov USD in jih vlade ugrabljenih državljanov v veliki meri izplačajo, čeprav tega večinoma ne priznajo. Alžirske oblasti so obtožile Iran in Sudan, da materialno podpirajo skupino, vendar strokovnjaki ocenjujejo, da temu ni tako. Skupino finančno podpirajo tudi nekateri njeni člani in privrženci, gre predvsem za alžirske izseljence v Zahodni Evropi (Hansen 2009).

11 ALI JE AQIM ZMOŽNA IZVESTI GLOBALNE NAPADE?

V letih svojega obstoja se je AQIM razvila iz alžirske konvencionalne gverilske uporniške skupine v majhno, prilagodljivo in dobro organizirano regionalno bazo Al-Kaidine ideologije in taktike. Vprašanje, ki se ob tem poraja pa je, ali je AQIM tekom svoje transformacije postala tudi globalna teroristična grožnja in je zmožna izvesti napade globalnih razsežnosti. Jasno je že pokazala, da ima zmogljivosti in znanje za izvedbo obsežnega napada na zahtevnejše tarče v alžirski prestolnici, s čimer je zavrgla teorije, da je alžirska protiteroristična kampanja uspešno izkoreninila »uporniške ostanke« državljanske vojne.

Vprašanje pa je, ali je zmožna izvesti takšen napad tudi drugod po svetu (Gray in Stockham 2008, 95-96).

Če primerjamo njeno pogosto protizahodno retoriko in grožnje z dejansko izvedenimi napadi ugotovimo, da med njima obstaja precej velik prepad. Med izraelsko ofenzivo na Gazo januarja 2009 je Droukhal ponavljal bin Lادنove pozive h globalnemu maščevanju nad Američani in Zahodom, vendar izjave niso bile podprte z napadi. Podobno je julija 2009 po nasilno zatrtih muslimanskih izgredih v kitajskem Xinjiangu, obljubil maščevanje nad naraščajočo kitajsko skupnostjo v Alžiriji, pa se ni zgodilo nič. Tudi označitev Francije kmalu za tem kot »izvora vsega zla« ni sprožila neposrednega nasilja. Šele po izjemno antifrancosko naravnem govoru al-Zawahirija 5. avgusta 2009 je AQIM tri dni kasneje organizirala napad na francosko ambasado v mavretanijskem glavnem mestu Nouakchott, ki pa so ga varnostne sile uspešno preprečile (Filiu 2009, 9).

Nekateri strokovnjaki opozarjajo, da bi povečana samozavest AQIM lahko pripeljala do večje pripravljenosti za napade na zahodne cilje tako znotraj kot tudi zunaj Alžirije. Skupina je prevzela in oživila evropske celice GIE, že od leta 2005 pa je močno prisotna tudi v Iraku. Vendar kljub njeni globalni prisotnosti nekateri strokovnjaki dvomijo, da je sposobna izvesti globalni napad po vzoru Al-Kaide. Hugh Roberts, strokovnjak za področje politike Severne Afrike, pravi, da skupina dejansko v celotnem obdobju svojega obstoja ni izvedla niti enega samega terorističnega napada v Evropi. In to naj bi bilo po njegovem mnenju dejstvo, ki ga je treba postaviti nasproti trditvam evropskih varnostnih služb, da skupina v Evropi predstavlja veliko grožnjo (Hansen 2009).

Nasprotno je Bruce Riedel, bivši uslužbenec CIE za področje protiterorizma, mnenja, da AQIM vztrajno povečuje svoje sposobnosti za napade v Zahodni Evropi in tudi Severni Ameriki. Njihova glavna tarča sta Francija in ZDA, kar je jasno izrazil tudi Al-Zawahiri, ko je septembra 2006 oznanil pridružitev GSPC Al-Kaidi. Grožnje Franciji za skupino niso nekaj novega. Februarja 2005 je francoska obveščevalna agencija ocenila, da ima skupina v državi okrog 5,000 pripadnikov in simpatizerjev, od tega 500 skrajnih gorečnejev. Večina alžirske skupnosti v Franciji ni naklonjena sedanjemu predsedniku Sarkozyju, predvsem zaradi njegove mehkejšje politike do Izraela in težkih besed, izrečenih med nemiri v revnih francoskih predmestjih leta 2005, ki so izbruhnili zaradi slabega položaja priseljencev (Riedel 2007).

Po mnenju Riedla bi morali Al-Zawahirijeva opozorila v Evropi in ZDA jemati resno. Al-Kaidina globalna mreža je že udarila v Londonu, Istanbulu in Madridu. Prav tako so bili v

preteklosti že odkriti načrti alžirskih terorističnih skupin za napade na evropske, ameriške in izraelske cilje v Franciji in Belgiji, ki so vključevali tudi napade na institucije NATA in EU. Ob tem spomni, da je bil sploh prvi načrt ugrabitve in strmoglavljenja letala na nek določen zemeljski cilj, propadel poskus alžirskih skrajnežev²⁶, ki so hoteli strmoglaviti letalo družbe Air France v Eifflov stolp. Ravno ta napad naj bi predstavljal model za kasnejše napade 11. septembra 2001 (Riedel 2007).

Junija 2008 so španske oblasti odkrile teroristično celico in aretirale osem posameznikov, ki so bili obtoženi, da so nudili logistično in finančno podporo AQIM. Podobne celice je odkrila francoska policija. Do aretacij posameznikov, osumljenih sodelovanja z AQIM, je prišlo širom Evrope, v Veliki Britaniji, Nemčiji, Italiji, na Portugalskem in Nizozemskem. Ravno ti neuspeli napadi in aretacije posameznikov, povezanih z AQIM, naj bi bili dokaz, da skupina ima ambicije in tudi zmogljivosti za napade v Zahodni Evropi (Hansen 2009).

12 ODZIVI NA TERORISTIČNO GROŽNJO AQIM

12.1 Sodelovanje Zahoda in Magreba: TSCP

Zahod in severnoafriške države so se v zadnjem obdobju začele resneje odzivati na teroristično grožnjo AQIM. ZDA so leta 2003 sprožile Pansahelsko iniciativo (PSI), ki je vključevala države Čad, Mali, Mavretanijo in Niger. Glavni cilj iniciative je bil v vsaki izmed partnerskih držav izuriti in opremiti skupino približno sto petdesetih vojakov za protiteroristično delovanje. V letu 2005 se je PSI razširila v bolj ambiciozno Transsaharsko protiteroristično partnerstvo (TSCP), ki poleg partnerskih držav PSI vključuje tudi Alžirijo, Maroko, Tunizijo, Nigerijo in Senegal (Filiu 2009, 7). Partnerstvo predstavlja osrednje prizadevanje ameriške protiteroristične politike v regiji Magreba in deluje pod vodstvom Ministrstvo za zunanje zadeve. Njegov dolgoročni cilj je pomoč lokalnim vladam in varnostnim silam pri omejevanju taktičnega in končno tudi strateškega okolja za teroristične dejavnosti v regiji Magreba, z izboljšanjem njihovih protiterorističnih zmogljivosti.

²⁶ Napad je organizirala GIA.

Srednjeročni cilj predstavlja pomoč lokalnim vladam pri odpravljanju izvornih vzrokov terorizma, kot sta revščina in nezaposlenost med mlado populacijo ter pomoč pri izgradnji demokratičnih političnih, družbenih in gospodarskih institucij (Hunt 2007, 12). Avgusta 2009 so ZDA skupaj z regionalnimi partnericami izvedle operacijo Flintlock, namenjeno urjenju v protiterorističnih napadih. Oktobra 2009 so Maliju poslale vojaško komunikacijsko opremo in vozila v skupni vrednosti 4.5 USD (Szrom 2010).

22. julija 2009 so francoske in mavretanske varnostne sile izvedle skupni napad na bazo AQIM na severovzhodu Malija, ki je razkril globoko zakoreninjenost, dobro organiziranost in prilagodljivost skupine, ki se je na napad odzvala izredno hitro in učinkovito (Szrom 2010). V istem mesecu so malijske varnostne sile izvedle napad na bazo AQIM blizu mesta Timetrine, v katerem so ubile sedemnajst njenih pripadnikov (Hansen 2009). Kljub temu je skupina ohranila del varnega zavetja na tem območju. Skupne protiteroristične akcije in pobude do sedaj niso dale vidnih rezultatov. AQIM uspešno ohranja svoja ozemlja, celice in teroristične kampe (Szrom 2010).

Saharske države Alžirija, Mavretanija, Mali in Niger so aprila letos ustanovile skupno vojaško poveljstvo s sedežem v alžirskem mestu Tamanrasset, ki se nahaja na skrajnem jugu države, globoko v notranjosti Sahare. Njegova prednostna naloga je sodelovanje v skupnem boju proti AQIM, z oblikovanjem skupnih obmejnih patrolj in izmenjavo obveščevalno-varnostnih podatkov, ki je bila v preteklosti zaradi različnih nacionalnih motivov močno ovirana. Dosedanje nesodelovanje med državami in njihova slaba opremljenost sta omogočili teroristom in tihotapcem nemoteno delovanje v regiji ter sta občasno povzročali resne obmejne incidente. Novo vojaško sodelovanje so izrecno pozdravile ZDA. Namero ameriške vojske, da bi na območju ustanovile lastno oporišče, so do sedaj vse države v magrebški regiji vztrajno zavračale (Grah 2010).

12.2 Odzivanje oblasti in trenutna situacija v Alžiriji

AQIM trenutno ne predstavlja grožnje obstoju alžirske vlade. Alžirija vse od državljanske vojne vodi izrazito restriktivno varnostno politiko. Varnostne sile so vzpostavile tesno obveščevalno mrežo v Alžiru in drugih pomembnih mestih, ki je osamila kar nekaj najbolj radikalnih celic AQIM. Največji izziv oblastem še vedno predstavljajo ruralna območja na severu in puščavskem jugu države, kamor se je AQIM umaknila zaradi agresivnih

protiteroristične akcij v urbanih predelih v zadnjih letih. Predvsem obsežno območje puščavske Sahare, ki je izredno zahtevno tudi za najboljše izurjene in opremljene varnostne sile, skupini še vedno omogoča številne dejavnosti organiziranega kriminala (Hunt 2007, 1).

Kljub temu, da je vlada z intenzivnimi protiterorističnimi akcijami in politiko narodne sprave dosegla vidne rezultate v boju proti terorizmu, se nasilje še vedno nadaljuje. Vladni ukrepi so poželi največ uspeha do leta 2006, ko je bila GSPC na robu svojega propada, vendar se je s pomočjo Al-Kaide z učinkovito transformacijo uspešno prilagodila danim razmeram. Svoje delovanje je usmerila izven Alžirije, v širšo regijo in mednarodno okolje, znotraj Alžirije pa se je skupina razdelila v številne manjše celice, ki so bolj fleksibilne, hitreje odzivne in tako bolj odporne na protiteroristične akcije. Postala je sodobna regionalna teroristična mreža z mednarodnimi povezavami, ki jo poganja globalna radikalna ideologija. Ta njena transformacija pa je, ironično, ravno posledica vladnih ukrepov v boju zoper njo.

Preko uspešne transformacije v globalno teroristično skupino je AQIM z letom 2007 zopet obnovila svoje dejavnosti in začela izvajati številne teroristične napade na alžirske vladne in varnostne cilje ter zahodne interese v državi. Napadi so zdaj po vzoru Al-Kaide podprti z novimi metodami in sodobno tehnologijo, ki jih naredi še težje preprečljive in smrtonosnejše. Njihovi napadi niso več usmerjeni le na mehke tarče, ampak so ogroženi tudi simboli moči.

Shlomo Ben Ami, nekdanji izraelski zunanji minister, danes podpredsednik Mednarodnega centra za mir v Toledu pravi, da globalni neuspeh džihadizma odpira pot za obetavno prestrukturiranje islamske politike. Meni, da mora biti osrednja naloga vsake strategije za reševanje bližnjevzhodnega problema, če želi biti uspešna, vključitev političnih islamskih gibanj. Participacija v političnem življenju naj bi omilila še tako zadržano ideološko čistunstvo. Vprašanje torej po njegovem mnenju ni, kako uničiti islamska gibanja, ampak kako jih preusmeriti od revolucionarne k reformistični politiki z zagotovitvijo legitimnega političnega prostora (Ben Ami 2007).

13 SKLEP

11. septembra 2006 je drugi mož Al-Kaide, Ayman Al-Zawahiri, uradno razglasil pridružitve alžirske Salafistične skupine za pridiganje in spopad (GSPC) globalnemu terorističnemu gibanju Al-Kaida. Lokalno usmerjena GSPC je kot Al-Kaida za islamski Magreb postala del globalne teroristične grožnje. Iz alžirske konvencionalne gverilske uporniške skupine se je transformirala v majhno, prilagodljivo in dobro organizirano regionalno bazo Al-Kaidine ideologije in taktike.

GSPC je bila v letih 2005 in 2006 zaradi uspešnih vladnih protiterorističnih akcij in Bouteflikove politike narodne sprave na robu svojega propada, vendar se je s pomočjo Al-Kaide z učinkovito transformacijo uspešno prilagodila danim razmeram. Postala je celično strukturirana teroristična mreža, ki je fleksibilna in hitro odzivna ter s tem veliko bolj odporna na protiteroristične akcije. Postala je sodobna regionalna teroristična mreža z mednarodnimi povezavami, ki jo poganja globalna radikalna ideologija. Njena transformacija pa je, ironično, ravno posledica vladnih ukrepov v boju zoper njo.

Aktivnosti AQIM moramo ocenjevati skozi perspektivo tako lokalnega kot globalnega terorizma. Skupina je po združitvi večkrat potrdila zavezanost svojemu prvotnemu cilju, ustanovitvi islamske Alžirije, hkrati pa je svoje cilje internacionalizirala in jih prilagodila Al-Kaidinemu globalnemu džihadu. Delovati je začela tudi proti zahodnim, predvsem francoskim (že tradicionalno) in ameriškim interesom ter za islamizacijo celotne regije Magreba. S to ugotovitvijo lahko potrdim svojo prvo hipotezo, ki pravi, da je AQIM prevzela Al-Kaidino globalno ideologijo in je prišlo do internacionalizacije njenih ciljev.

AQIM je ostala dejavna v Alžiriji, hkrati pa je svojo prisotnost in aktivnosti razširila v regijo Magreba in širšo regijo Severne Afrike, predvsem v Mali, Mavretanijo in Niger. Številne celice ima tudi v evropskem prostoru, ki ji služi predvsem kot območje rekrutacije in pridobivanja finančnih sredstev. Prav tako je že od leta 2005 aktivna v Iraku, kjer ima ključno vlogo pri dotoku severnoafriških upornikov. Potrdim lahko tudi svojo drugo hipotezo, da je AQIM razširila svoje dejavnosti izven Alžirije, predvsem v regijo Magreba.

Današnje metode, ki jih AQIM uporablja v svojih terorističnih napadih, predstavljajo preplet tradicionalnih uporniških metod GSPC in sodobnih metod delovanja, ki temeljijo na uporabi sodobne tehnologije. Njen zaščitni znak so danes, po vzoru Al-Kaide, samomorilski napadi, ki so novost v alžirskem prostoru. Z ugotovljenim lahko potrdim tretjo hipotezo

diplomske naloge, ki trdi, da je AQIM privzela Al-Kaidine moderne metode delovanja, ki ustvarjajo spektakel.

AQIM redno izvaja napade na vladne in varnostne cilje v Alžiriji ter tudi v širši regiji Magreba, vendar v manjšem obsegu. Prav tako napada zahodne interese, predvsem v regiji Magreba. Med temi napadi prevladujejo ugrabitve tujih državljanov za odkupnine, s pomočjo katerih skupina uspešno nadaljuje tradicijo samofinanciranja. Zaključim lahko, da AQIM izvaja napade predvsem v regiji Magreba, najbolj intenzivno še vedno v Alžiriji, Irak in Zahodna Evropa pa ji služita predvsem za krepitev njenih mednarodnih vezi in povezav z drugimi terorističnimi organizacijami. Z izvedbo globalnega napada na sedež Združenih narodov in ustavno sodišče v Alžiru je AQIM dokazala, da je sposobna ne le napadov na t.i. mehke tarče, ampak da je zmožna v dobro koordiniranem in organiziranem napadu, z uporabo kompleksnih orožij, izvesti napad tudi na pomembne državne cilje in simbole moči.

Zadnja hipoteza diplomskega dela je trdila, da AQIM predstavlja globalno teroristično grožnjo. Ugotovila sem, da je AQIM že velikokrat napovedala tovrsten napad, ki pa ga v praksi do sedaj ni izvedla še nikoli. Kljub njeni globalni prisotnosti večina strokovne javnosti dvomi, da je sposobna izvesti globalni napad po vzoru Al-Kaide. Sicer vztrajno povečuje svoje zmogljivosti in zmožnosti, ostaja pa predvsem vprašanje, kolikšne so njene dejanske ambicije za izvedbo tovrstnega napada. Glede na sedaj videno za enkrat predstavlja predvsem teroristično grožnjo lokalnemu in regionalnemu varnostnemu okolju. Vseeno pa lahko zaključim, da AQIM predstavlja tudi potencialno globalno grožnjo, z največjo možnostjo napada v Franciji, Španiji in ZDA. Po mojem mnenju bi se za tovrstni napad odločila pod pritiskom Al-Kaide ali za povečanje svojega ugleda v radikalnih islamističnih krogih.

AQIM trenutno ne predstavlja grožnje obstoju alžirske vlade. Če bo nadaljevala v smeri trenutnih trendov, bo še naprej delovala za cilje tako lokalnega, vendar predvsem globalnega džihada in sicer v okolju, ki ga pozna najbolje, torej v Severni Afriki in sčasoma tudi v Evropi.

LITERATURA

1. Anti-Defamation League. 2007. *Al Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM)*. International Terrorist Symbols Database. Dostopno prek: http://www.adl.org/terrorism/symbols/al_qaeda_maghreb.asp (23. julij 2010).
2. Australian Government. 2010. *Al-Qa'ida in the Islamic Maghreb (AQIM)*. Dostopno prek: http://www.nationalsecurity.gov.au/agd/WWW/nationalsecurity.nsf/Page/What_Governments_are_doing_Listing_of_Terrorism_Organisations_Al-Qaida_in_the_Lands_of_the_Islamic_Maghreb_-_AQIM (24. julij 2010).
3. Azarva, Jeff. 2009. *Theater of Jihad: Algeria*. Dostopno prek: <http://www.criticalthreats.org/al-qaeda/theater-jihad-algeria> (5. avgust 2010).
4. Ben Ami, Shlomo. 2007. Zorni kot rešitev Bližnjega vzhoda: kompromisi z islamisti. *Dnevnikov objektiv*, 21. april. Dostopno prek: http://cm.dnevnik.si/tiskane_izdaje/objektiv/241443 (20. julij 2010).
5. Bradford, James C. 2006. *International Encyclopedia of Military History*. New York, Oxford: Routledge.
6. CIA. 2010. *Algeria*. The World Factbook. Dostopno prek: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ag.html> (20. julij 2010).
7. Clodfelter, Michael. 2002. *Warfare and Armed Conflicts: a Statistical Reference to Casualty and Other Figures, 1500-2000*. London: McFarland & Company, Inc., Publishers.
8. Cordesman, Anthony in Nawaf Obaid. 2005. *Saudi Militants in Iraq: Assessment and Kingdom's Response*. Washington: Center for Strategic and International Studies, The Arleigh A. Burke Chair in Strategy. Dostopno prek: http://csis.org/files/media/isis/pubs/050919_saudimiltantsiraq.pdf (16. julij 2010).
9. Cristiani, Dario in Riccardo Fabiani. 2010. AQIM Funds Terrorist Operations with Thriving Sahel-Based Kidnapping Industry. *Terrorism Monitor*, 8 (4). Dostopno prek: http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=35963&tx_ttnews%5BbackPid%5D=7&cHash=e46e925f11 (16. junij 2010).
10. Davidson, Lawrence. 2003. *Islamic Fundamentalism: An Introduction*. Westport (Conneticut), London: Greenwood Press.
11. Debeljak, Aleš. 1995. *Oblike religiozne imaginacije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

12. Esposito, John L. in John O. Voll. 1996. *Islam and Democracy*. New York, Oxford: Oxford University Press.
13. Etienne, Bruno. 2000. *Radikalni islamizem*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
14. Filiu, Jean-Pierre. 2009. Al-Qaeda in the Islamic Maghreb: Algerian Challenge or Global Threat? *Carnegie Paper*, 104. Washington: Carnegie Endowment for International Peace, Publication Department. Dostopno prek: http://www.carnegieendowment.org/files/al-qaeda_islamic_maghreb.pdf (12. julij 2010).
15. Fossati, Marco. 2005. *Terorizem in teroristi*. Ljubljana: Sophia.
16. Grah, Matija. 2010. Skupaj proti Al-Kaidi. *Delo*, 24. april. Dostopno prek: <http://www.delo.si/clanek/104664> (5. avgust 2010).
17. Gray, David H. in Erik Stockham. 2008. Al-Qaeda in the Islamic Maghreb: the evolution from Algerian Islamism to transnational terror. *African Journal of Political Science and International Relations*, 2 (4): 91-97. Dostopno prek: <http://www.academicjournals.org/ajpsir/PDF/Pdf2008/Dec/Gray%20and%20Stockham.pdf> (12. junij 2010).
18. Hansen, Andrew. 2009. *Al-Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM) or L'Organisation Al-Qaida au Maghreb Islamique (Formerly Salafist Group for Preaching and Combat or Groupe Salafiste pour la Prédication et le Combat)*. Dostopno prek: http://www.cfr.org/publication/12717/alqaeda_in_the_islamic_maghreb_aqim_or_lorganisation_alqada_au_maghreb_islamique_formerly_salafist_group_for_preaching_and_combat_or_groupe_salafiste_pour_la_prdication_et_le_combat.html (13. maj 2010).
19. Henderson, Harry. 2001. *Global Terrorism: The Complete Reference Guide*. New York: Checkmark Books.
20. Hudson Teslik, Lee. 2006. *Profile: Abu Musab al-Zarqawi*. Dostopno prek: <http://www.cfr.org/publication/9866/profile.html> (10. julij 2010).
21. Hunt, Emily. 2007. Islamist Terrorism in Northwestern Africa: A 'Thorn in the Neck' of the United States? *The Washington Institute for Near East Policy Focus* 65. Dostopno prek: <http://www.washingtoninstitute.org/templateC04.php?CID=266> (15. maj 2010).
22. Huntington, Samuel P. 2005. *Spopad civilizacij*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

23. Immigration and Refugee Board of Canada. 2006. *Algeria: The Charter for Peace and National Reconciliation and the evolution of the violence in Algeria*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/46fb72f6a.html> (23. julij 2010).
24. International Crisis Group. 2004. Islamism, Violence and Reform in Algeria: Turning the Page. *ICG Middle East Report*, 29. Dostopno prek: <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/North%20Africa/Algeria/Islamism%20Violence%20and%20Reform%20in%20Algeria%20Turning%20the%20Page.ashx> (20. junij 2010).
25. Jevtić, Mirosljub. 1989. *Savremeni džihad kao rat*. Beograd: Nova knjiga.
26. Južnič, Stane. 1980. *Kolonializem in dekolonizacija*. Maribor: Obzorja.
27. Kennedy Boudali, Lianne. 2009. *The GSPC: Newest Franchise in al-Qa'ida's Global Jihad*. New York: Combating Terrorism Center at West Point. Dostopno prek: <http://www.ctc.usma.edu/> (12. junij 2009).
28. Kepel, Gilles. 2002. *Jihad: the trail of political Islam*. Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press.
29. --- 2006. Introduction to Jihad. V *Terrorism: Critical Concepts in Political Science, Volume IV: The Fourth or Religious Wave*, ur. David C. Rapoport, 63-79. London, New York: Routledge.
30. Krušič, Marjan. 1992. *Dežele in ljudje. Severna Afrika in Arabski polotok*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
31. Le Monde diplomatique. 2008. Vrnitev bojnikov iz Iraka. *Le Monde diplomatique v slovenščini* 40. Dostopno prek: <http://www.monde-diplomatique.si/?mod=aktualno&action=viewOne&ID=572> (23. julij 2010).
32. Mahan, Sue in Pamala L. Griset. 2008. *Terrorism in perspective*. Los Angeles (etc): Sage Publications.
33. Marret, Jean-Luc. 2008. Al-Qaeda in Islamic Maghreb: A »Glocal« Organization. *Studies in Conflict and Terrorism* 31: 541-552.
34. Mekhennet, Souad, Michael Moss, Eric Schmitt, Elaien Sciolino in Margot Williams. 2008. A Threat Renewed: Ragtag Insurgency Gains a Lifeline From Al Qaeda. *The New York Times*, 1. julij. Dostopno prek: <http://www.nytimes.com/2008/07/01/world/africa/01algeria.html#> (30. junij 2010).
35. Pavič, Lojze. 2009. *Terorizem smo ljudje: kako razumeti sodoben samomorilski terorizem*. Radovljica: Didakta.

36. Pettiford, Lloyd in David Harding. 2005. *Terorizem: nova svetovna vojna*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
37. Pirc, Janez. 2006. Vpliv prisotnosti evropskih naseljencev na procesa dekolonizacije in emigracije na primeru afriških držav: Alžirija, Angola in Zimbabve. *Razprave in gradivo* 48-49: 224-281. Dostopno prek: http://www2.arnes.si/~ljin16/RIG/RIG%2048_49/pirc.pdf (12. junij 2010).
38. Prezelj, Iztok. 2006. Teroristično ogrožanje nacionalne varnosti Republike Slovenije. *Ujma* 20: 177-181. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/tdocs/ujma/2006/prezelj.pdf> (20. julij 2010).
39. Rapoport, David C. 2006. The Four Waves of Modern Terrorism. V *Terrorism: Critical Concepts in Political Science, Volume IV: The Fourth or Religious Wave*, ur. David C. Rapoport, 3-30. London, New York: Routledge.
40. Riedel, Bruce. 2007. Al Qaeda Targets France. *Los Angeles Times*, 14. junij. Dostopno prek: http://www.brookings.edu/articles/2007/0614france_riedel.aspx (15. maj 2010).
41. Schmitt, Eric in Souad Mekhennet. 2009. Qaeda Branch Steps Up Raids in North Africa. *The New York Times*, 9. julij. Dostopno prek: http://www.nytimes.com/2009/07/10/world/africa/10terror.html?_r=1&scp=1&sq=al%20qaeda%20north%20africas=cse (10. junij 2010).
42. Shay, Shaul. 2010. *Al Qaeda in the Maghreb and the terror abductions*. Dostopno prek: <http://www.ict.org.il/Articles/tabid/66/Articlsid/828/currentpage/1/Default.aspx> (12. Junij 2010).
43. Smrke, Marjan. 2000. *Svetovne religije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
44. Spencer, Claire. 1993. *The Maghreb in the 1990s: political and economic developments in Algeria, Marocco and Tunisia*. London: The International Institute for Strategic Studies.
45. START. 2008. *Terrorist Organization Profile: al-Qaeda Organization in the Islamic Maghreb*. Dostopno prek: http://www.start.umd.edu/start/data/tops/terrorist_organization_profile.asp?id=3777 (20. junij 2010).
46. Steven, Graeme C.S. in Rohan Gunaratna. 2004. *Counterterrorism: A Reference Handbook*. Santa Barbara, Denver, Oxford: ABC-CLIO.
47. Szrom, Charlie. 2010. The al Qaeda Threat from West Africa and the Maghreb: French Hostage Execution and Beyond. Dostopno prek: <http://www.criticalthreats>.

org/west-africa-and-maghreb/al-qaeda-threat-west-africa-and-maghreb-french-hostage-execution-aug-2-2010-5783 (30. julij 2010).

48. Takeyh, Ray. 2003. *Islamism in Algeria: A struggle between hope and agony*. Dostopno prek: http://www.cfr.org/publication/7335/islamism_in_algeria.html (1. julij 2010).
49. *The New York Times*. 2008. An Interview With Abdelmalek Droukdal, (1. julij). Dostopno prek: <http://www.nytimes.com/2008/07/01/world/africa/01transcript-droukdal.html> (30. junij 2010).